

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

s radostí vám přinášíme nové vydání našeho lidskoprávního Bulletinu! A co všechno na vás čeká? Začínáme rozhovorem s právníkem Marošem Matiaškem, který se celý život věnuje ochraně práv lidí, zejména těch se zdravotním postižením. V rozhovoru s Annou Pěničkovou se podělí o své zkušenosti z Evropského soudu pro lidská práva a prozradí, jaké výzvy ho čekají při obhajobě práv zranitelných skupin. Gabriela Tomečková se zase rozepsala o konferenci s názvem „Rovnost v důstojnosti a právech: partnerství nebo manželství?“, která probíhala na brněnské právnické fakultě.

Šimon Komár ze sekce Mezinárodní trestní spravedlnost nám představí případ, kdy Itálie ignorovala zatykač Mezinárodního trestního soudu a propustila velitele libyjské policie. Co to znamená pro vztah Itálie k mezinárodní spravedlnosti? Barbora Bulánková se zaměřuje na moderní otroctví a zkoumá, jak s ním bojuje mezinárodní právo a Mezinárodní trestní soud.

Alexandra Eštoková z evropské sekce analyzuje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve

věci *N.Ö. proti Turecku*. Jak genderové stereotypy ovlivňují posuzování sexuálního násilí? Nga Thi Nguyen se dále věnuje případu, který se týká porušení základních práv turecké občanky, když byla navrácena z Řecka zpět do Turecka i přes nebezpečí, které jí hrozilo.

Barbora Šváblová ze sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva zkoumá, co přinese odchod Mali, Burkiny Faso a Nigeru z ECOWAS a vznik Aliance států Sahelu. Jak to změní geopolitickou situaci v regionu? Nelly Vondrouš upíná pozornost na DeepSeek a klade otázku, zda je to revoluční AI Chatbot, nebo jen nástroj Číny na shromažďování dat.

Aneta Cermanová z české sekce se věnuje sedmé verzi souboru opatření Lex Ukrajina, která vzbudila hodně kontroverzí. Filip Valoušek se zaměřuje na volební stížnosti a případ hnutí STAČILO!, který se dostal až k Ústavnímu soudu. Na případy u Ústavního soudu navazuje Gabriela Tomečková a rozebírá nález týkající se svobody projevu a magazínu *Legalizace*, který měl údajně propagovat zneužívání THC.

Kolektiv Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma		3
<ul style="list-style-type: none"> • Rozhovor s Marošem Matiaškem • Konference o rovnosti práv 		3 9
1) Mezinárodní trestní spravedlnost		10
<ul style="list-style-type: none"> • Itálie porušila Římský statut Mezinárodního trestního soudu • Když otroctví nezůstává minulostí • Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost 		10 13 16
2) Evropský systém ochrany lidských práv		19
<ul style="list-style-type: none"> • Procesní selhání a uplatňování genderových stereotypů při posuzování sexuálního násilí: Analýza rozhodnutí ESLP v případě <i>N.Ö. proti Turecku</i> • Evropský soud pro lidská práva: Řecko odsunem do Turecka porušilo práva uprchlice • Aktuality evropské sekce 		19 21 24
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		27
<ul style="list-style-type: none"> • Centrální Sahel mezi izolací a nezávislostí: Co přinese odchod z ECOWAS? • DeepSeek - Geniální AI Chatbot nebo prostředek Číny pro shromažďování dat? • Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva 		27 30 33
4) Česká republika a lidská práva		35
<ul style="list-style-type: none"> • Lex Ukrajina 7 - dvakrát dvojnásobek • Hnutí STAČILO! napadlo výsledky krajských voleb. Jak rozhodl ÚS? • Kde končí svoboda projevu? • Aktuality české sekce 		35 38 40 42
Monitoring lidskoprávních publikací		45
Redakce Bulletinu		46

Long Room Interior, Trinity College Dublin, Ireland – Diliff, 21. červenec 2015, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
Upraveno: oříznutí.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci Blog naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci Akce se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například seznam letních škol, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále manuál výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Rozhovor s Marošem Matiaškem: Od paragrafů k činům

Anna Pěničková

Maroš Matiaško je právník, specializující se na oblast lidských práv, zejména na práva osob se zdravotním postižením a problematiku špatného zacházení. Ve své kariéře působil jako advokát, akademik a právník na Evropském soudu pro lidská práva. Kromě toho spoluzaložil neziskovou organizaci Fórum pro lidská práva. V rozhovoru s ním jsme se bavili o jeho profesní dráze, klíčových tématech jeho práce i o výzvách, kterým čelí při obhajobě lidských práv.

Kdy jste si uvědomil, že lidská práva jsou oblast, které se chcete věnovat?

Pro mě to bylo hodně brzy, určitě už na univerzitě. Jsem ročník, kdy začínaly výjezdy v rámci Erasmu, byli jsme první ročník, který měl možnost studovat díky tomuto skvělému programu v zahraničí. Já jsem si vybral Univerzitu v Rotterdamu, právě i kvůli tomu, že Nizozemsko je známé tím, že lidská práva jsou u nich na univerzitách téma. To u nás v době mého studia nebylo.

A proč to bylo pro mě důležité? Možná to souviselo s mou osobní zkušeností z dospívání v rámci jedné subkultury. Ale to je osobní zkušenost, kterou si ponechám pro sebe.

Lidská práva byla pro mě vždy otázkou nejen teoretickou, ale také problémem praktické ochrany lidí ve zranitelných situacích. A to bylo pro mě velmi důležité. Měl jsem blízko k právům lidí se zdravotním postižením, vlastně už když jsem byl na gymnáziu. Pracoval jsem s lidmi s mentálním postižením a měl možnost zažít, kterým problémům čelí.

Práva jsou skvělá i zavazující v tom, že vám dávají díky zvláštnímu know-how určitou moc a je na vás, jestli a jak ji využijete. Ta moc spočívá v tom, že vás nejen učí porozumět normativnímu systému, který nás obklopuje, ale zároveň vám dává možnosti, jak ten systém testovat a zkoušet proměňovat, což mě vždy oslovovalo právě v návaznosti na různé situace nespravedlnosti, kterým jsou lidé například s mentálním postižením vystaveni. Takže mně studium

Maroš Matiaško s ředitelkou Autism-Europe Aurélii Baranger po podání kolektivní stížnosti kvůli nedostatku komunitních služeb pro osoby s PAS [1]

práv a lidských práv dávalo smysl právě proto, že mi ukazovalo cestu, jak lze věci změnit, lidem pomoci a napravit nespravedlnost.

V mém případě sehrála svou roli ještě jedna okolnost. Když jsem studoval právnickou fakultu, začal jsem studovat současně dvouobor psychologie a sociální práce, což mi přineslo úplně jinou perspektivu. Je to strašně obohacující, když právník není zaměřený pouze na právo. Právnické fakulty učí hlavně pozitivní právo. Člověk se vůbec nemusí setkat s klientem a skutečným příběhem. Celé studium může být poměrně abstraktní, a právě to druhé studium bylo o člověku, o jeho příběhu, o jeho často nešťastné sociální situaci, o možnostech, jak tuto situaci proměnit, jak mu nabídnout podporu a péči, jak ho vymanit z konkrétní prekarity, a to bylo pro mě velmi přínosné.

Je pro vás v odvětví lidských práv někdy obtížné hledat motivaci? Toto prostředí umí být v určitých chvílích frustrující.

Ano, někdy je to náročné, protože vlastně zažíváme permanentní frustraci. Zároveň jsou ale momenty, kdy litigace a ochrana lidských práv člověka velmi

nabíjí. Někdy se podaří velmi hezké rozhodnutí, které má potenciál pro systémovou změnu, a to je extrémně motivující.

Také je pro mě motivující kontakt s lidmi a práce v terénu. Když se potkáte s člověkem nebo skupinou lidí a řešíte s nimi jejich situaci plnou nepravdy a společně přemýšlíte nad tím, jak to právně uchopit, to jsou velmi silné momenty, někdy plné naděje a doufání. Když slyšíte, že lidé jsou motivovaní, že oni do sporu chtějí jít, a to nikoliv kvůli sobě, ale často kvůli systémovým problémům. Jako právníci jim nemůžeme zajistit, že se jejich problém právním podáním vyřeší, to je totiž otázka na mnoho let, někdy desetiletí a problém, který překračuje individuální příběh. A lidé to vědí, přijímají a do těch sporů jdou právě s nadějí, že pomůžou druhým. V takové situaci si uvědomím, že nemohu podlehnout frustraci. Spíše být průvodcem a vlastní emoce raději uzávkovat.

O působení na Evropském soudu pro lidská práva

Jaké byly Vaše hlavní úkoly a odpovědnosti během působení v kanceláři Evropského soudu pro lidská práva?

Já jsem působil na pozici, která se jmenuje asistent lawyer, což je právník, který je na počátku samotného procesu poté, co je zaregistrovaná stížnost proti České republice. Ve chvíli, kdy tento právník dostává na stůl stížnost, posoudí formální náležitosti spojené s formulářem, udělá základní právní hodnocení, a pak konzultuje další postup. Jestli stížnost zařadit do samosoudcovského rozhodování (nebo tzv. single judge procedure), to znamená odmítnutí pro zjevnou nepřijatelnost, nevyčerpání, apod., důvodů je vícero. To bylo mým hlavním úkolem, vlastně filtrace všech stížností proti České republice.

Pro každé takové rozhodnutí se vypracovává v rámci kanceláře krátké zdůvodnění, jde vlastně o návrh rozhodnutí pro soudce. Celý proces je hodně formalizován. Rozhodnutí, které dostává stěžovatel, je sice uniformní dopis, ale v pozadí toho uniformního dopisu je právní hodnocení, kontrola a často i komplexnější diskuse.

Mým druhým úkolem bylo v situaci, kdy jsem stížnost registroval a otevírala se tam otázka možného porušení lidských práv, připravit podklady pro tzv.

komunikaci. Takový případ se musí komunikovat české vládě a pro tuto komunikaci se vypracovávala podrobná právní analýza, kdy se musel pojmenovat problém, zpracovat judikatura, navrhnout struktura otázek pro vládu a identifikovat možné varianty právního řešení. Opět jde o poměrně formalizovaný a strukturovaný proces, kdy člověk nepracuje sám, ale už v týmu i zahraničních právníků. Zpracovával jsem tyto analýzy, a pak vypracovával i samotnou komunikaci. Když jsem na ESLP působil, tyto komunikace byly mnohem komplikovanější a detailnější, než je vidíme dnes v HUDOCU. Proces se zjednodušil a zrychlil.

Mým třetím úkolem bylo připravovat už konkrétní rozhodnutí v komunikovaných věcech. Některá rozhodnutí, která jsem zpracovával se týkala i jiných států, např. Slovenska nebo Ruské federace.

V rámci ESLP je častá spolupráce s jinými orgány, např. CPT, dále relativně často se dělal komparativní výzkum, např. když velký senát projednával určité kauzy, tak právníci pracující na těchto případech chtěli vědět, jaká je situace v jednotlivých členských zemích Rady Evropy.

Český tým je menší, proto byla moje práce komplexnější. Na ESLP jsou týmy zemí, které jsou mnohem větší a tam pak právníci dělají jen konkrétní určité úkoly.

Co pro vás bylo při práci v mezinárodním právním prostředí nejsložitější?

Ani to nebyla povaha toho mezinárodní prostředí, to mi naopak hodně vyhovovalo, myslím, že je obohacující. Pro mě byla spíš složitá ta extrémně institucionalizovaná povaha rozhodování. Soud je zkrátka byrokratická instituce se vším všudy. S pozitivy i negativy, které se s tím pojí. Nevyhnutelná institucionální povaha justiční administrativy na této úrovni úplně nevyhovovala mé povaze. Ale myslím si, že se to dá dobře zvládnout, když kolem sebe máte podporující kolegy a kolegyně, a to jsem měl.

Může se ale rovněž stát, že člověk narazí na komplikovanější vztah se soudcem. A to vám pak hodně ztěžuje práci, protože to neovlivníte. V době, kdy jsem na soudu působil, byl soudcem Aleš Pejchal a nálada v týmu byla ovlivněna jeho konflikty s různými lidmi z kanceláře.

Jak tato zkušenost ovlivnila Váš pohled na ochranu lidských práv v Evropě?

Začnu s pozitivními zkušenostmi. ESLP funguje velmi dobře, je to velmi profesionální instituce, která má propracovanou, sofistikovanou interní administrativní i expertní strukturu. Zejména zažívat tu odbornost bylo pro mě inspirující. Myslím si, že právě ta expertní struktura může být inspirující i pro náš Ústavní soud. Funguje tam velmi silné oddělení, které se jmenuje Juris Consult. Je to interní soudní oddělení expertů na různé oblasti, které vydává stanoviska k rozsudkům a díky tomu se skutečně málokdy stane, že by rozsudek nebyl konzistentní s předchozí judikaturou. Hodně se akcentuje integrita rozhodování. To vnímám velmi pozitivně, protože integrita rozhodnutí posiluje důvěru v soud a jeho rozsudky.

Další, pro mě velmi důležitou věcí, bylo zažívat transparentnost soudu a jeho procesů. I když to člověk zvenčí nevidí, tak rozhodování je podle mě transparentní a děje se skutečně kolektivně. Senáty, které rozhodují, vedou odborné a relevantními diskuse. Nefunguje to tak, že by například soudce zpravodaj protlačil rozhodnutí nebo že by ostatní soudci a soudkyně nečetli návrh rozsudku. Na ESLP se o rozhodnutí diskutuje podrobně a soudci a soudkyně bývají dobře připravení a argumentačně vybavení. Je běžné, že soudci nesouhlasí a draft vrátí, často se diskuse opakují. Soudci a soudkyně mají samozřejmě i možnost disentů, či souhlasných stanovisek.

Jiná pozitivní zkušenost se týkala citlivosti na příběhy stěžovatelů. Měl jsem pocit, že se skutečně akcentuje životní příběh člověka, o jehož právech se jedná. Ono to možná souvisí s tím, že soudci přichází z různých profesí, z různých zemí a jurisdikcí, často jsou to praktikové, a to je výhoda. Ve srovnání s naším soudnictvím, kdy není vůbec neobvyklé, že soudce je soudcem celý profesní život a nemá jinou životní zkušenost.

Pokud jde o negativní zkušenosti, aby to bylo vyváženější, tak si osobně myslím, že by ESLP mohl být přístupnější a ambicióznější při rozhodování některých kauz. Pokud jde o přístupnost, tak podání stížnosti vyžaduje vyplnění formuláře, a i banální chyba jako např. nezaškrtnutí políčka nebo chybějící podpis může znamenat neprojednatelnost stížnosti. A pokud je formulář podán před koncem lhůty, tak to je konečná. V případě ambicióznosti,

tak se domnívám, že by mohl být soud citlivější na stížnosti ohledně porušení zákazu diskriminace. Rozhodnutí o diskriminaci jsou v judikatuře poddimenzována a je to škoda. Některé rozsudky a případy jsou promarněné příležitosti.

O advokátní praxi a vzniku Fóra pro lidská práva

Co Vás vedlo k založení Fóra pro lidská práva a jaké jsou jeho hlavní cíle?

Inspirací k založení Fóra byla zkušenost z londýnské neziskové organizace INTERRIGHTS, kde jsem byl na pracovní stáži. Byla to mezinárodní nezisková organizace právníků z různých koutů světa, která se specializovala na strategickou litigaci a práce v ní byla pro mě nesmírně obohacující a zajímavá. Přímou jsem tam zažil, že může existovat organizace pouze právníků-specialistů na různé oblasti lidských práv, kteří litigují rozmanité případy před různými lidskoprávními orgány. Konkrétně já jsem spolupracoval s kolegou, který se specializoval na práva lidí se zdravotním znevýhodněním. Například jsem měl unikátní možnost pracovat na případu Valentina Câmpeanu proti Rumunsku. Jednalo se o případ před Velkým senátem ESLP a klíčovým problémem byla přijatelnost stížnosti, kterou podala nezisková organizace kvůli porušení práva na život dospělého muže s těžkým postižením. V INTERRIGHTS jsem viděl, že je možné naplňovat ambici vést komplexní případy velmi efektivně, s vizí významného praktického dopadu. Líbila se mi snaha důsledně a nekompromisně prosazovat myšlenku lidských práv, a to nejvyššího dosažitelného standardu lidských práv a zároveň mít na zřeteli praktické důsledky pro zranitelné sociální skupiny. A tato zkušenost mě inspirovala založit společně s Alexandrou Dubovou, která rovněž působila v INTERRIGHTS a Annou Sležkovou česko-slovenskou neziskovou organizaci, která by fungovala na podobném principu. A tak v roce 2015 vzniklo Fórum pro lidská práva.

Od počátku Fórum vzniklo jako organizace právníků a právníček, ve které každý přichází se svou vlastní perspektivou a odborností. Obecně se v rámci Fóra klade důraz na podporu práv několik skupin. Konkrétně to jsou práva lidí se zdravotním postižením, práva lidí v migrační situaci, práva dětí a práva Romů. Se zaměřením na skupiny se pak pojí různá práva, jako je právo na vzdělání, na bydlení, zákaz špatného zacházení a tak dále. Fórum nemá jednoznačnou strategii, ani zcela kon-

krétní zaměření, ale vychází se z tohoto poměrně široce nastaveného výchozího rámce a vytváří se prostor rozvíjet témata, podle toho, co dává konkrétnímu právníkovi ve Fóru smysl a na co se specializuje.

Vnímáte v rámci prosazování lidských práv pozici neziskových organizací u nás jako pozitivní a dostatečně aktivní?

Myslím si, že neziskové organizace dělají hodně. Otázka je spíše metoda. Fórum jsme zakládali právě proto, že jsme chtěli dělat strategickou litigaci, kterou neziskové organizace nedělaly, respektive nedělaly ji systematicky a dominantně. Jinak jsem přesvědčen, že neziskové organizace v České republice mají poměrně dobré a stabilní postavení. Ukazuje se to např. na zastoupení neziskovek v různých pracovních skupinách či poradních orgánech. Pravda, zajištění participace neziskovek by mohlo být efektivnější, např. v legislativním procesu, ale obecně účast na rozhodování není principiálně špatná. To souvisí s tím, že v tomto sektoru existuje enormní odbornost, právní odbornost, která je unikátní. Například neziskový sektor v oblasti azylového a migračního práva, např. Organizace na pomoc uprchlíkům nebo SIMI jsou špičkové lidskoprávní organizace.

Jak hodnotíte současný stav ochrany lidských práv v České republice?

Začnu pozitivně. Myslím si, že rozsah ochrany lidských práv je v České republice na velmi vysoké úrovni, a zároveň stát má tendenci úroveň ještě zvyšovat a lidskoprávní architekturu posilovat, což je skvělé. Aktuálně mohu zmínit vznik dětského ombudsmana, což je velice pozitivní krok. A to, že se stane i veřejný ochránce práv takzvanou národní lidskoprávní institucí, to je další pozitivní krok.

Zároveň si ale myslím, že je prostor úroveň ještě posílit nebo uvažovat nad zefektivněním systému ochrany lidských práv. Úplně konkrétně, když už jsme se bavili o ombudsmanovi a o tom, že vzniká jedna komplexní národní lidskoprávní instituce, tak je otázka, jestli není efektivnější nemít v budoucnosti dětského ombudsmana a např. ombudsmana pro práva lidí se zdravotním postižením jako samostatné instituce. Zkrátka mít menší lidskoprávní orgány, které by byly flexibilnější, operativnější a možná i efektivnější.

Dále je otázkou, zda neuvažovat nad posílením pozice Ústavního soudu v našem systému, např. doplnit možnost podávání kolektivních ústavních stížností, a to po vzoru Evropského výboru pro sociální práva a dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě. V případech strukturálních problémů, např. zajištění práva na bydlení, by taková struktura pomohla určitě. Druhá věc, která se s tím pojí, se týká toho, že Ústavní soud nemá možnost rozhodnout o efektivní nápravě. Soud pouze zrušuje napadená rozhodnutí, eventuálně je k dispozici obiter dictum jako specifický nástroj nápravy, ale jinak Ústavní soud nezaváže orgán, který porušuje lidská práva ke zcela konkrétním povinnostem, a to ani k náhradě újmy v penězích. Například slovenský Ústavní soud může rozhodnout o materiálním odškodnění. Velmi inspirující je v kontextu náprav Meziamerický soud pro lidská práva, který např. může uložit povinnost pojmenovat školu nebo ulici po obětech porušení práv.

O akademické a pedagogické činnosti

Co Vás motivovalo k tomu, abyste se stal akademikem a začal vyučovat?

Vzdělávání mi dává obrovský smysl. Kontakt se studenty a vzdělávání mi umožňuje ukazovat budoucím právníkům, že se právo dá v praxi dělat se silným akcentem na lidská práva. Ukazovat, že právník může být tím, kdo člověka provází a zároveň má v patrnosti komplexnější systémové aspekty a změny, které může kauza přinést. Zároveň je pro mě osobně vzdělávání hodně inspirující. Snažím se vyučovat hlavně formou diskusí, a i díky tomu se sám učím.

Jak studenti reagují na témata týkající se lidských práv? Je něco, čím vás překvapují, nebo na co mají odlišný názor?

Použiji jeden specifický příklad. Už delší dobu učím na Filozofické fakultě UK v Praze sociální pracovníky předmět týkající se lidských práv v sociální práci a zjišťuji, že mě studenti překvapují tím, jak jsou velmi citliví. Díky tomu, že nejsou právníci a nestudují právo, tak nejsou zatíženi právním diskurzem a pozitivním právem, které je z povahy věci rigidní normativní systém.

Když probíráme rozhodnutí, často taková, která jsou zjevně nespravedlivá, ale ve kterých Ústavní

soud stížnosti odmítl, aby posléze ESLP řekl, že došlo k porušení práv, tak je vidět, jaký význam má určitá bazální citlivost na nespravedlnost, která podle mě pramení ze životní zkušenosti. Člověk nemusí mít právní vzdělání, aby viděl, že dochází ke zjevně nespravedlivé situaci a tu je nezbytné prostě změnit. Mám pocit, že tento cit na nespravedlnost získávají spíš ti, kdo jsou v reálné praxi v terénu, jako právě sociální pracovníci. Právníci tuto zkušenost z terénu mívají omezenější a je to znát. Někdy přemýšlím, že by bylo fajn vzdělávání právníků a sociálních pracovníků propojit, vzdělávat obě skupiny společně. Nebo studenty práva vystavovat podobné zkušenosti, jakou mají sociální pracovníci ze zařízení sociálních služeb, ze sociálně vyloučených lokalit apod. Jinak na kauzy, které probíráme, reagují studenti velmi pozitivně, jsou hodně zapálení, někdy i našťvaní a nevěří. Posledních pár let diskutujeme našťestí již rozhodnutý problém sterilizace trans lidí. Pro studenty je nepochopitelné, jak bylo možné sterilizovat trans lidi a proč taková norma vůbec existovala, když bylo pro ně naprosto evidentní, že to byla zraňující norma. Necháпали, jak mohou soudci tento právní rámec aprobovat. Mladí lidé mě překvapují jednoznačně svou citlivostí na nespravedlnost.

Jak se vám daří využívat Vaše praktické zkušenosti z advokacie v akademické praxi?

Svou praxi, resp. zkušenost v akademické práci využívám hodně. Můj výzkum je kritický a normativní, což podle mě zrcadlí neustálou konfrontaci se strukturálními problémy a někdy skutečně těžko uvěřitelnými příběhy porušování lidských práv. Poslední dobou kladu důraz na terén a etnografický výzkum. Věnuji se aktuálně právu na péči a dělám etnografii v oblasti péče o lidi s autismem a situaci neformálně pečujících. Snažím se ve své akademické práci i v právní praxi akcentovat filozofickou perspektivu. Filozofii jsem studoval a zajímám se o kritickou fenomenologii. Mým životním filozofickým průvodcem se stal Emmanuel Levinas. Jeho dílo mě inspiruje, proč nebýt vůči překerní situaci druhých lhostejný.

Je Vaším cílem spíš zahájit diskusi na akademické půdě anebo máte třeba spíš ambici přesvědčit lidi o svém názoru?

Mám ambici přesvědčit ostatní o svém názoru, resp. o lidskoprávní pozici, kterou obhajuji. Napadá mě příklad, který je mi velmi blízký. Dlouhodobě, asi

od roku 2008 jsme upozorňovali, že dětem mladším patnácti let nebyla zákonem zaručená stejná práva jako zákon o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen ZSM) zaručoval mladistvým. Zákon paradoxně znevýhodňoval děti mladších 15 let. Na toto téma jsem napsal rigorózní práci, která se stala podkladem pro projekt, na jehož základě jsme společně s kolegyní Aničkou Sležkovou vypracovali systémové doporučení k možné změně. Kolem roku 2012, pokud si správně pamatuji, tak jsme začali systematicky oslovovat relevantní aktéry a prosazovat novelizaci ZSM. Snažili jsme se upozornit na to, že se jedná o porušování práv dětí, tak jak je v té době interpretovaly zejména orgány OSN. Ročně se jednalo odhadem o 1 500 dětí. Narazili jsme ale na odpor, zájem změnit zákon a posílit práva dětí byl minimální. V té době projednával Velký senát ESLP případ Blokhin proti Rusku, který se týkal asi nejvypuklejšího problému, a to právní pomoci dětem pod hranicí trestní odpovědnosti. S Aničkou jsme se rozhodli, že zkusíme napsat a podat amicus curiae. Bylo to vůbec poprvé, kdy česká nezisková organizace napsala intervenci v kauze u ESLP a u Velkého senátu. Bylo fantastické, že ESLP nám tuto intervenci umožnil, a navíc uznal naše právní argumenty a v odůvodnění amicus citoval. Výsledkem byl rozsudek, podle kterého měly mít všechny děti v konfliktu se zákonem přístup k právní pomoci, a to bez ohledu na věk. Získali jsme tak velmi silnou autoritu. Jenomže, k našemu překvapení, ani toto nestačilo. To se ocitáme někde kolem roku 2016. Argumentem bylo, že se jedná o rozhodnutí proti Rusku, a tudíž není pro Českou republiku relevantní. To je samozřejmě úplný nesmysl, protože ESLP pravidlo formuloval univerzálně, nicméně byli jsme opět na začátku.

Měli jsme nápad podat kolektivní stížnost k Evropskému výboru pro sociální práva proti České republice a tvrdit, že dochází k porušování práv dětí podle Evropské sociální charty. Bylo nesmírně těžké najít spolupracující mezinárodní organizace, dvě velké organizace, konkrétně FIDH a OSJI nás odmítly s tím, že nedůvěřovaly této novátorské myšlence. Ona totiž neexistovala judikatura, pouze Blokhin, ale vůbec nebylo zřejmé, jestli by se případem mohl zabývat Evropský výbor pro sociální práva. Nejednalo se o typický problém sociálních práv. Nakonec v roce 2017 podala stížnost International Commission of Jurists (ICJ). V roce 2021 bylo publikováno rozhodnutí a stížnost byla úspěšná. Evropský výbor pro sociální práva konstatoval, že se v České republice porušují práva dětí mladších

15 let, a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo, že děti nemají právní pomoc ve stejném rozsahu jako mladiství. Druhým důvodem, že děti mladší 15 let nedosáhnou v systému soudnictví ve věcech mládeže na odklony a zbytečně končí před soudem pro mládež. Takže vedle rozsudku ve věci Blokhin jsme měli, konečně, i rozhodnutí proti České republice. Nicméně i tak trvalo další tři roky, než nabyla účinnost novelizace ZSM. Od poloviny roku 2024 tak všechny děti mají právo na právní pomoc a i děti mladší 15 let mohou benefitovat z odklonů a nemusí končit zcela zbytečně před soudem. Celkově to trvalo neuvěřitelných 16 let, strašně dlouho, ale díky strategické litigaci a nasazení některých kolegyň na Ministerstvu spravedlnosti se podařila tato důležitá systémová změna, a tedy i naplnění určité původní ambice.

Jaké jsou Vaše další akademické ambice či projekty?

Pokud jde o aktuální akademickou práci, tak v létě by měl vyjít sborník nakladatelství Oxford University Press týkající se práv Romů, kde máme s kolegou Markem Szilvasim filosoficko-právní příspěvek k pojmu zranitelnost. Tento pojem kriticky diskutujeme na pozadí práva na vodu a rozsudku ESLP ve věci Hudorovič a ostatní proti Slovinsku. Zranitelnosti se dlouhodobě věnuji, stejně jako solidaritě. Aktuálně se snažím rozpracovat komplexnější pojmovou strukturu, která by doplňovala zranitelnost a solidaritu o pojem péče. Právě k právu na péči bych rád v nejbližším období publikoval článek. Jinak mě fascinuje pojem naděje, který velmi zajímavě uchopuje Levinas ve svých ranních spisech. Ve druhé polovině roku bych se rád věnoval podrobněji naději a doufám, že se mi podaří srozumitelně spojit filosofii naděje s lidskoprávním diskursem, koneckonců, právo na naději je právem, který v judikatuře ESLP najdeme, i když pravda, ve velmi omezeném významu

Jakou radu byste dal budoucím právníkům, kteří se chtějí zabývat lidskými právy v praxi? Jakou cestou se vydat?

Moje rada bude hodně praktická. Bylo by perfektní, kdyby ten, kdo se chce zabývat lidskými právy, měl zkušenosti přímo s oběťmi, ideálně zkusil pracovat nebo absolvoval stáž v neziskových organizacích. Hodně právníků a právniček s lidskoprávním zaměřením uvažuje institucionálním směrem a míří na vrcholní soudy. To je ale strašná škoda, protože

Maroš Matiaško se věnuje mimo jiné také vzdělávání [2]

podle mého názoru je mnohem lepší a efektivnější jít do neziskového sektoru a být konfrontován s tím, co se děje v praxi. Vybrat si oblast, která mě zajímá, a učit se v terénu.

Pak bych studentům rozhodně doporučil Erasmus, vybrat si školu, kde se lidská práva učí a mít v zahraničí kurzy, které se týkají lidských práv. Pro mě to bylo strašně obohacující. Myslím si, že i když už se i u nás lidská práva učí dobře, je skvělé mít i zahraniční zkušenost.

Po škole bych doporučil, a to po nějaké praxi, postgraduální vzdělávání. Já jsem studoval v Utrechtu. Na školu jsem si půjčil peníze a jednalo se o nejlepší investici v mém životě. Opravdu je dobré se toho nebát, investovat do studia a zažít práva v zahraničí. Také je důležité nebát se zkusit různé oblasti a různé zaměstnavatele, ať již jde o práci na soudech či ministerstvu, v advokátních kancelářích nebo v neziskových organizacích, dokud člověk nenajde tu oblast a to místo, kde se bude cítit nejen komfortně, ale hlavně tak, že jeho vlastní práce mu bude dávat smysl.

Fotografie

[1] Maroš Matiaško s ředitelkou Autism-Europe Aurélií Baranger po podání kolektivní stížnosti kvůli nedostatku komunitních služeb pro osoby s PAS. Zdroj: Maroš Matiaško.

[2] Maroš Matiaško se věnuje mimo jiné také vzdělávání. Zdroj: Maroš Matiaško.

Konference o rovnosti práv

Gabriela Tomečková

Brněnská právnická fakulta v pátek 21. února hostila konferenci s názvem – „Rovnost v důstojnosti a právech: partnerství nebo manželství?“ Konference se konala pod záštitou akademického spolku Lexikon, Právnické fakulty a Centra pro konstitucionalismus a lidská práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

Konference byla rozdělena do tří bloků. Po úvodním slově organizátorů následoval první panel, který se zabíral novou úpravou partnerství, která od novelizace právní úpravy existuje vedle registrovaného partnerství a manželství. Po horlivé debatě nad novou právní úpravou, bylo podnětné poslouchat názory poslankyně Michaely Šebelové z hnutí STAN. Ta, dodala kontext k legislativnímu procesu, který tato novelizace doprovázela. Z publika k debatě dále přispívala právnička Adéla Horáková, která stála za iniciativou Jsme fér, která se před několika lety usilovala o zavedení manželství i pro stejnopohlavní páry.

Po společné obědové pauze následoval druhý panel se zkušenostmi ze zahraničí. Vzácnou hostkou byla Lucie Plaváková, poslankyně Národní rady Slovenské republiky za Progresivní Slovensko, která popisovala situaci na Slovensku vzhledem k duhovým rodinám. Debata se stáčela k trendům v jiných zemích při uzavírání manželství stejnopohlavních páru, osvojování dětí a jiné.

Třetí panel se věnoval dopadu dvoukolejnosti právní úpravy na duhové rodiny. O tomto tématu spolu

Konference o rovnosti práv – druhý panel [1]

Konference o rovnosti práv [2]

debatovali Kateřina Šimáčková, Helena Hofmannová, Maroš Matiaško a Gabriela Votavová.

Celý program byl propleten online rozhovory, a to s bývalým soudcem Nejvyššího soudu Havaje Stevenem Henrym Levinsonem a ombudsmanem pro rovnoprávnost ve Slovinsku panem Mihem Lobnikem.

Z celé konference bych ráda vypíchlá dva postřehy a rady do praktického života, které si odnáším. Za prvé, pokud máme dva názorové proudy, nesmíme na sebe navzájem s argumenty křičet. Jinak neuslyšíme jak sebe, tak ani druhou stranu. Za druhé, pokud oponenta v debatě o stejnopohlavních svazcích nazveme homofobem, zablokujeme ho. Nejen že nás nebude poslouchat, ale ani s námi nebude mluvit.

Fotografie

[1] Konference o rovnosti práv – druhý panel. Autor: Lucie Nechvalová. Upraveno: oříznutí.

[2] Konference o rovnosti práv. Autor: Gabriela Tomečková. Upraveno: oříznutí.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Nikola Burdová

Itálie porušila Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Šimon Komár

Dne 19. ledna 2025 byl v Turíně, na základě zatykače vydaného Mezinárodním trestním soudem, zadržen velitel libyjské justiční policie Osama Elmasry Najeem. O dva dny později byl však propuštěn odvolacím soudem v Římě a odletěl zpět do Libye. Z čeho je Najeem podezřelý? Proč se italské orgány rozhodly nerespektovat zatykač Mezinárodního trestního soudu a co to může vypovídat o vztahu Itálie a jiných států k mezinárodní trestní justici?

Osama Elmasry Najeem údajně vede a řídí několik vězeňských zařízení v hlavním městě Libye Tripolisu včetně nechvalně známé věznice Mitiga. V této věznici jsou často drženi lidé z náboženských, politických, ideologických a jiných důvodů (např. křesťané, ateisté, političtí odpůrci nebo homosexuálové). Právě v této, stejně jako v dalších věznicích, se měl opakovaně dopouštět zločinů proti lidskosti a válečných zločinů na osobách zde držených.

Konkrétně jsou v zatykači uvedeny zločiny krutého zacházení, mučení, sexuálního násilí, znásilnění, vraždy nebo pronásledování. Tyto zločiny měly být spáchány Najeemem osobně, s jeho asistencí nebo na jeho rozkaz. Situace v Libyi je Mezinárodním trestním soudem (MTS) vyšetřována již od roku 2011 a v rámci vyšetřování bylo v minulosti vydáno sedm dalších zatykačů na představitele Libye.

Vydání zatykače, zadržení a propuštění

Zatykač na Najeema byl MTS vydán 18. ledna 2025. Kancelář MTS téhož dne podala žádost o zadržení podezřelého šesti smluvním státům, včetně Itálie. Najeem byl zadržen italskou policií hned další den v Turíně, kde byl údajně kvůli fotbalovému zápasu Juventus FC – AC Milán. Následně byl vzat do vazby.

Italská premiérka Giorgia Meloniová je vyšetřována italskými orgány [1]

MTS tvrdí, že s italskými orgány spolupracoval tak, aby mohly být provedeny všechny potřebné kroky, které pro řádné zadržení předpokládá článek 89 a následující Římského statutu. Spolu s tím údajně MTS vyzval italské orgány k tomu, aby ho informovaly o jakýchkoli problémech, které by mohly celý proces ztížit nebo znemožnit.

Itálie finančně podporuje libyjské orgány pro lepší kontrolu migrantů [2]

Dne 21. ledna byl Osama Elmasry Najeem propuštěn z vazby římským odvolacím soudem (Corte d'Appello di Roma), a to bez předchozího uvědomění MTS. Propuštění bylo odůvodněno procesními nesrovnalostmi v zatýkacím rozkazu vydaném MTS. Najeem byl vyhoštěn a následně odletěl zpět do Libye italským vojenským letadlem.

Italský ministr vnitra Matteo Piantedosi uvedl, že Najeem byl vyhoštěn, protože představoval nebezpečí pro italskou společnost. Toto „vysvětlení“ však nijak neospravedlňuje nesplnění mezinárodního závazku Itálie předat MTS osobu, na níž je zatykač vydán. Nadto, všechny osoby, na něž byl vydán zatykač MTS, představují ze své podstaty potenciální nebezpečí, kterému nelze předejít jejich vydáním zpět do země, v níž se měly svých zločinů dopouštět.

Po těchto událostech se spustilo vyšetřování některých vládních představitelů Itálie, včetně premiérky Giorgii Meloniové, ze strany římské prokuratury. Vyšetřování bylo zahájeno kvůli podezření z napomáhání k vyhýbání se spravedlnosti Najeemovi a zneužití veřejných prostředků použitím italského vojenského letadla pro jeho repatriaci zpět do Libye.

Co to vypovídá o vztahu Itálie a jiných států k MTS?

Vyjádření politických představitelů smluvních států o tom, že zatykače vydané MTS respektovat nebudou, v posledních měsících bohužel přibývá.

To je jistě spojeno s kontroverzemi a komplexnostmi jím řešených případů (např. vyšetřování situace v Palestině nebo na Ukrajině). Spolu s tím přibývá také pokusy o narušení a politizování mezinárodní trestní justice. To můžeme vidět na příkladu sankcí, které na představitele MTS uvalily Spojené státy (viz aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost níže).

V tomto konkrétním případě existuje podezření, že italská vláda jednala úmyslně ve spolupráci s libyjskými orgány. Toto podezření je podpořeno historií spolupráce mezi Itálií a libyjskými úřady v migračních záležitostech. Itálie dlouho finančně podporovala libyjskou pobřežní stráž a jiné orgány, aby kontrolovaly migraci ze severu Afriky do Itálie a dalších evropských zemí. Migrační problém se tak přesunul z břehů Středozemního moře k pobřeží Afriky. Případné naplnění tohoto podezření by představovalo nejen zásah do vztahů Itálie a MTS, ale také narušení důvěry v nezávislost italského soudnictví, jehož rozhodnutím byl Najeem propuštěn.

Celkově bylo na představitele Libye vydáno osm zatykačů. Libyjské vnitrostátní orgány nejsou schopny nebo ochotny s MTS na vyšetřování mezinárodních zločinů spolupracovat. Žádný z podezřelých proto zatím nebyl zadržen. Zadržení Najeema bylo zásadní příležitostí pokročit v rámci vyšetřování vpřed. Bohužel se tak nestalo, a nyní, když je zatykač veřejný, bude o to obtížnější podezřelého zadržet a předat do Haagu.

Ve světle těchto okolností se zdá, že vztahy Itálie a MTS jsou nyní spíše politické než právní. Záro-

Situaci v Libyi se MTS zabývá už od roku 2011 [3]

veň Itálie není jediným státem, který kvůli svým politickým zájmům nedodržuje závazky, které mu z Římského statutu vyvstávají.[1] Bohužel se tedy zdá, že představa zcela apolitické mezinárodní trestní justice je zatím v nedohlednu.

Poznámka

[1] Příkladem může být například nezadržení Vladimíra Putina Mongolskem, nebo nezadržení Omara Al-Bašíra Jihoafrickou republikou. Potenciálně se tak může stát i v případě premiéra Izraele Benjamina Netanjahua, na kterého je vydán zatykač, a který byl přesto pozván do Německa.

Zdroje

Capacci, M. (2025, leden). Rome defies the ICC. *Justice info*. Získáno z: <https://www.justiceinfo.net/en/140923-rome-defies-icc.html>

Colorio, M., Crippa, M. (leden, 2025). As Rome mutinies, justice for Libya fades. *Opinio juris*. Získáno z: <https://opiniojuris.org/2025/01/31/as-rome-mutinies-justice-for-libya-fades/>

Kersten, M. (leden, 2025). Impunity for Crimes against Migrants: How and why Italy ruined the best chance to bring accountability for atrocities committed against refugees on the Medi-

terranean. *Justice in conflict*. Získáno z: <https://justiceinconflict.org/2025/01/23/impunity-for-crimes-against-migrants-how-and-why-italy-ruined-the-best-chance-to-bring-accountability-for-atrocities-committed-against-refugees-on-the-mediterranean/>

Meloni, Ch. (2025, leden). Italy, Libya, and the failure of state cooperation with the international criminal court in the Elmasry arrest case. *Just security*. Získáno z: <https://www.justsecurity.org/107175/italy-libya-icc-cooperation-elmasry-arrest/>

Mezinárodní trestní soud. (leden, 2025). Situation in Libya: ICC arrest warrant against Osama Elmasry Njeem for alleged crimes against humanity and war crimes. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/situation-libya-icc-arrest-warrant-against-osama-elmasry-njeem-alleged-crimes-against-humanity>

Fotografie

[1] Italská premiérka Giorgia Meloniová je vyšetřována italskými orgány. Giorgia Meloni. Autor: wikipedia. 3. 10. 2021. zdroj: wikimedia commons, CC BY-SA 4.0. Upraveno: oříznutí.

[2] Itálie finančně podporuje libyjské orgány pro lepší kontrolu migrantů. 20151029 5boats with refugees arriving to Skala Sykiamias Lesvos Greece. Autor: Ggia. 29. 10. 2015. zdroj: wikimedia commons, CC BY-SA 4.0

[3] Situaci v Libyi se MTS zabývá už od roku 2011. First demonstrations calling for toppling the régime in Lybia (Bayda, Libya, 2011-2-16). 16. 2. 2011. autor: حصر يبييل. zdroj: wikimedia commons, CC0 1.0. Upraveno: oříznutí.

Když otroctví nezůstává minulostí

Barbora Bulánková

Otroctví je jedním z nejstarších zločinů proti lidské důstojnosti. Ačkoli bylo otroctví v řadě zemí formálně zrušeno již před více než stoletím, jeho moderní formy – od nucené práce a sexuálního otroctví po obchod s lidmi a dětskou práci – stále postihují desítky milionů lidí po celém světě. Jak na tyto zločiny reaguje mezinárodní právo a Mezinárodní trestní soud?

Každým dnem jsou lidé nuceni přijímat vykořisťující podmínky, které nemají možnost odmítnout. Každý den si pořizujeme produkty nebo využíváme služby, které vznikly kvůli nucené práci, aniž bychom si uvědomovali, jaká lidská daň za nimi stojí.

Obecně lze otroctví jednoduše popsat jako stav, kdy je člověk kontrolován druhou osobou do té míry, že je zbaven osobní svobody a nucen se chovat určitým způsobem, nejčastěji pracovat, bez možnosti rozhodovat o svém životě. A přestože by se mohlo zdát, že otroctví je záležitostí minulosti, není tomu tak. Otroctví stále existuje, jen jeho formy se změnily. Otroctví tak dnes zahrnuje například nucené práce, sexuální otroctví, obchod s lidmi, nucené manželství, dluhové otroctví či prodej a vykořisťování dětí. Jedno mají ale všechny tyto formy společné – omezují svobodu člověka za účelem osobního nebo finančního prospěchu.

Od starověku po novověk: Otroctví v historii

Historie otroctví sahá hluboko do starověku – už ve starověkém Římě tvořili otroci značnou část společnosti. V období kolonizace evropské mocnosti zotročily miliony Afričanů, kteří byli převáženi do Ameriky jako levná pracovní síla. Ve Spojených státech bylo otroctví zrušeno až po občanské válce v roce 1865. Ve Velké Británii bylo zrušeno již v roce 1833, naopak v Mauritánii až v roce 1981. Po druhé světové válce hrálo téma nucené práce a zotročování klíčovou roli v Norimberských i Tokijských procesech, kde byli váleční zločinci souzeni mimo jiné právě i za zotročování civilistů.

Prvním mezinárodním pokusem o úplné vymýcení otroctví byla Úmluva o otroctví z roku 1926, kterou

Otroctví se praktikovalo i ve starověku [1]

přijala Společnost národů. Na ni pak navázala Dodatková úmluva o odstranění otroctví z roku 1956. Vzhledem k omezenému počtu smluvních stran těchto dokumentů (původní úmluva má kolem 99 ratifikací) je mezi důležitými nástroji v boji proti otroctví uváděn také Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, který má přes 170 signatářů a výslovně zakazuje otroctví i nucenou práci. Tento zákaz posilují i úmluvy Mezinárodní organizace práce.

Globální rozměr moderního otroctví

Moderní otroctví má nejen mnoho podob, ale má také globální charakter. Mezinárodní trestní soud (MTS) již několikrát řešil případy, ve kterých zotročování figurovalo, a to například v případě Bosco Ntagandy, velitele Vlasteneckých sil za osvobození Konga (*Forces Patriotiques pour la libération du Congo*, podrobnosti k jeho případu viz Bulletin květen 2021, s. 11, nebo Bulletin prosinec 2022, s. 18). MTS

se také podílí na vyšetřování možného zotročování migrantů v libyjských detenčních centrech, kde jsou údajně prodáváni, mučeni a nuceni k práci.

Vedle případů projednávaných MTS existuje celá řada dalších příkladů otroctví. Lze zmínit tzv. utěšitelky [1], vynucená těhotenství v tzv. baby-factories v Gruzii [2], vykořisťování pracovníků při stavbě sportovní infrastruktury v Kataru, nucená dětská práce na Haiti [3], případ Hacienda Brasil Verde [4] či ujugurské obyvatelstvo držené v detenčních táborech v Číně [5]. Uvažovat o otázce moderního otroctví lze i v případě Afghánistánu pod vládou Tálibánu (podrobnosti k situaci v Afghánistánu viz Bulletin leden-únor 2025, s. 11). Tyto příklady ukazují, že ačkoli otroctví bylo formálně zakázáno před mnoha lety, jeho projevy nadále ohrožují miliony lidí a vyžadují jak právní, tak politickou pozornost.

Otroctví v Římském statutu

Římský statut postihuje zločin proti lidskosti v podobě zotročování [6] a sexuálního otroctví a válečný zločin sexuálního otroctví [7]. Co se týče zločinu zotročení, jeho skutková podstata spočívá v tom, že pachatel vůči poškozené osobě vykonává pravomoci spojené s vlastnickým právem (například prodej, směna osoby), a to v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku namířeného proti civilnímu obyvatelstvu. Pachatel si také musel být vědom, že jeho jednání je součástí takového útoku, nebo měl v úmyslu, aby jeho součástí bylo.

Skutková podstata sexuálního otroctví je podobná skutkové podstatě zotročení. Liší se však v tom, že

Otroctví bylo ve Spojených státech zrušeno 13. dodatkem Ústavy [2]

součástí je výkon určitého sexuálního aktu. Sexuální otroctví může být jak zločinem proti lidskosti, tak válečným zločinem. Klasifikace záleží především na kontextu, ve kterém je zločin spáchán. Pokud k zotročování dochází v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku proti civilnímu obyvatelstvu, jedná se o zločin proti lidskosti. Pokud je otroctví páčáno v souvislosti s ozbrojeným konfliktem, může být jednání kvalifikováno jako válečný zločin. Pokud jednání naplňuje kritéria zločinu proti lidskosti i válečného zločinu, může být pachatel postihnut v rámci obou kategorií.

Nová politika MTS v oblasti otrokářských zločinů

Nová politika MTS byla přijata 2. prosince 2024. Den zveřejnění přitom rozhodně nebyl zvolen náhodně - 2. prosinec je Mezinárodním dnem boje za vymýcení otroctví. Cílem nové politiky MTS je zejména zlepšit vyšetřování a stíhání zločinů otroctví podle Římského statutu. Žalobce MTS se v politice soustředí na vymezení rozsahu takových trestných činů, a to s ohledem na rozličné formy otroctví. Politika se zároveň zabývá jednotlivými kroky v řízení o zločinu otroctví: od předběžného šetření, přes hlavní líčení až po odškodnění obětí.

Politika se tak nesoustředí jen na osobu pachatele, ale rovněž na oběti i pozůstalé s důrazem na zohlednění prožitého traumatu, genderu nebo práv dětí. Mimo to se snaží upozornit na stereotypní představy. To, že se žalobce MTS chce na zločin otroctví více zaměřit, naznačovalo ale už to, že v reakci na případ Ongwen byla jmenována zvláštní poradkyně pro zločiny otroctví.

Otrok, pachatel, nebo obojí? Právní a morální dilema v případě Ongwen

Případ Dominica Ongwena, bývalého velitele ugandské ozbrojené skupiny Boží armády odporu (*Lord's Resistance Army, LRA*), konkrétně ilustruje problém střetu různých rolí a přináší morální dilema: Co když byl pachatel sám v minulosti zotročen?

Ongwen byl jako dítě unesen a donucen bojovat v řadách LRA, kde se později stal velitelem a sám se dopustil řady vážných zločinů, včetně zotročování, sexuálního násilí a verbování dětí. Obhájce Ongwena argumentoval principem „non-punishment“. Tento princip je zakotvený například v Palermském

protokolu OSN, který vyzývá státy, aby nepostihovaly oběti obchodování s lidmi za činy, k nimž byly donuceny. MTS sice uznal jeho status bývalé oběti, avšak v tomto případě došel k závěru, že rozsah a závažnost Ongwenových činů převažují nad jeho statutem bývalé oběti (podrobnosti k jeho případu viz Bulletin červen 2021, s. 8). MTS nicméně jeho minulost zohlednil při ukládání výše trestu.

Poznámky

- [1] Jedná se o stovky tisíce žen, které byly během 2. světové války nuceny do sexuálního otroctví, aby sloužily japonským vojákům.
- [2] Jedná se o případ tzv. „egg-harvesting“ v Gruzii, kde bylo drženo přibližně 100 žen za účelem odběru lidských vajíček.
- [3] Na Haiti je více než 300 000 dětí obětí domácího otroctví. Jedná se o děti z chudých rodin, jejichž rodiče je posílají pracovat do bohatých rodin v naději na lepší život. Zde jsou ale ve skutečnosti často zotročováni. Nemohou chodit ven, do školy nebo jsou často obětmi sexuálního násilí. Těmto dětem se proto říká „restaveks“ z francouzského „rester avec“, což znamená „zůstat s“.
- [4] Tento případ se týká farmy v Brazílii, kde byli lidé od roku 2000 obětmi nucené práce.
- [5] Čínská komunistická strana vykořisťuje menšinu Ujgurů prostřednictvím nucené práce. Produkty poté prodává na mezinárodním trhu.
- [6] Zotročování jako zločin proti lidskosti viz čl. 7 odst. 1 písm. c) Římského statutu.
- [7] Sexuální otroctví jako zločin proti lidskosti viz čl. 7 odst. 1 písm. g) Římského statutu a jako válečný zločin viz čl. 8 odst. 2 písm. b) bod xxii a písm. e) bod vi Římského statutu.

Zdroje

- America First Policy Institute. (2023). *Modern-Day Slavery: China's Persecution Economy of Forced Labor*. Získáno z <https://america-firstpolicy.com/issues/modern-day-slavery-chinas-persecution-economy-of-forced-labor>.
- Amnesty International. (2002). *Scars of death: Children abducted by the Lord's Resistance Army in Uganda*. Dostupné z <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/afr380032002en.pdf>.
- Anti-Slavery International. Anti-Slavery International. Získáno z <https://www.antislavery.org/>.
- End Slavery Now. (n.d.). *Restaveks: Haitian Slave Children*. Získáno z <https://www.endslaverynow.org/blog/articles/restaveks-haitian-slave-children>.
- IACHR. (n.d.). *Trabajadores de la Hacienda Brasil Verde v. Brazil*. Inter-American Court of Human Rights Case Database. Získáno z <https://iachr.ils.edu/cases/trabajadores-de-la-hacienda-brasil-verde-v-brazil>.
- Inter-Agency Coordination Group against Trafficking in Persons. (2019). Issue Brief 08: Non-punishment of victims of trafficking. Dostupné z https://icat.un.org/sites/g/files/tmzbd1461/files/publications/19-10800_icat_issue_brief_8_ebook_final.pdf.
- International Criminal Court. (2024). ICC Office of the Prosecutor publishes new policy on slavery crimes: Statement by Prosecutor Karim A.A. Khan. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/news/icc-office-prosecutor-publishes-new-policy-slavery-crimes-statement-prosecutor-karim-aa-khan>.

- International Criminal Court. (2024). ICC Office of the Prosecutor launches public consultation on the policy on slavery crimes. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/news/icc-office-prosecutor-launches-public-consultation-policy-slavery-crime.s>
- International Criminal Court. (2024). Policy on slavery crimes. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-12/policy-slavery-web-eng.pdf>.
- International Criminal Court. Ongwen case. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/victims/ongwen-case>.
- International Criminal Court. Questions and Answers: The ICC Office of the Prosecutor's Policy on Slavery Crimes. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/about/otp/questions-and-answers-the-icc-office-of-the-prosecutors-policy-on-slavery-crimes>.
- International Criminal Court. Statement of ICC Prosecutor, Karim A.A. Khan QC: Office of the Prosecutor joins national authorities in Joint Team on crimes against migrants in Libya. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qc-office-prosecutor-joins-national-authorities-joint-o>.
- Madden, J. (1996). *Slavery in the Roman Empire: Numbers and origins*. *Classical Association of Ireland*.
- Mezinárodní trestní soud (ICC). (2011). *Elements of Crimes*. Získáno z <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf>
- Mezinárodní trestní soud. (2024). *Information for victims The Prosecutor v. Bosco Ntaganda*. Dostupné z <https://www.icc-cpi.int/victims/ntaganda-case>.
- Mezinárodní trestní soud. (2024, listopad). *Ntaganda case: ICC Appeals Chamber delivers judgment on reparative justice* [tisková zpráva]. Získáno z <https://www.icc-cpi.int/news/ntaganda-case-icc-appeals-chamber-delivers-judgment-reparative-justic>.
- NDTV. (2024, leden 15). *Women Enslaved In Georgia For Human Egg Harvesting By Chinese Gangsters: Report*. Získáno z <https://www.ndtv.com/world-news/women-enslaved-in-georgia-for-human-egg-harvesting-by-chinese-gangsters-report-7665007>.
- SlaveFree Today. (2022). *Resisting Modern Slavery in Taliban-Controlled Afghanistan: Reflections from a Grassroots Network on Their Work—And Why They Shouldn't Be Doing It in the First Place*. Získáno z <https://slavefreetoday.org/resisting-modern-slavery-in-taliban-controlled-afghanistan-reflections-from-a-grassroots-network-on-their-work-and-why-they-shouldnt-be-doing-it-in-the-first-place/>.
- United Nations. (1926). Úmluva o otroctví. Ženeva, Švýcarsko: Společnost národů.
- United Nations. (2021). Issue Brief 08: Non-punishment of victims of trafficking. Dostupné z <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g21/108/00/pdf/g2110800.pdf>.
- Van Schaack, B. (2024). The ICC Prosecutor's Slavery Crimes Policy and Practice: Between Conviction and Convenience [příspěvek na blogu]. Získáno z <https://www.ejiltalk.org/the-icc-prosecutors-slavery-crimes-policy-and-practice-between-conviction-and-convenience/>.
- Walk Free. (2023). Global Slavery Index. Dostupné z <https://www.walkfree.org/global-slavery-index/>.
- Waxman, O. B. (2017, březen 27). *The Brutal History of Japan's 'Comfort Women'*. *History*. Získáno z <https://www.history.com/news/comfort-women-japan-military-brothels-korea>.

Fotografie

- [1] Otroctví se praktikovalo i ve starověku. National Museum of Antiquities, Leiden, inv. K 1894.9.15, autor: Toyotsu, , 19. března 2025, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0.
- [2] Otroctví bylo ve Spojených státech zrušeno 13. dodatkem Ústavy. Slavery Museum, autor: Tim Brauhn, 31. srpen 2009, zdroj: Flickr, CC BY-NC-SA 2.0.

Aktuality sekce Mezinárodní trestní spravedlnost

Tereza Hladíková

Bývalý filipínský prezident zatčen za své činy spáchané během „války proti drogám“

V úterý 11. března byl na základě zatykače MTS zatčen Rodrigo Duterte, bývalý filipínský prezident. V úřadu Duterte sloužil mezi lety 2016 a 2022. Zatykač na něj vydaný je spojený primárně s jeho „válkou“ proti drogovému průmyslu.

Duterte před výkonem funkce prezidenta působil 22 let jako starosta města Davao, kde se proslavil tvrdým potíráním pouličního zločinu. Na to navázal i ve svém prezidentském úřadu, kde se v rámci své kampaně postavil proti ilegálnímu obchodu s drogami, což vedlo ke smrti více než 6 000 údajných drogových dealerů, pašeráků a uživatelů drog. Policejní zásahy se během této kampaně vyznačovaly neoprávněnými domovními zátahy a bezdůvodným střílením podezřelých, k čemuž dle svých výroků vybízel sám Duterte.

Bývalý prezident byl zatčen, když se vracel z Hongkongu, kam se vypravil v rámci volební kampaně. Duterte chtěl znovu kandidovat na post starosty Davaa. Filipínskou policií byl zadržen hned po svém návratu na mezinárodní letiště v Manile. Během několika hodin se již Duterte nacházel v letadle směřujícím do Haagu. Jeho zatčení i vydání zatykače doprovázela roztržka ve filipínské společnosti, která se nemůže rozhodnout, zda Duterteho vidí jako hrdinu, nebo jako zločince.

MTS se situací na Filipínách spojenou s Duterteho kampaní proti drogám začal zabývat v dubnu 2021. Žalobce MTS o zatykač požádal neveřejně 10. února 2025. Samotný zatykač byl Soudem vydán 7. března 2025, ovšem přístupným veřejnosti se stal až 11. března. Filipínská administrativa tedy na vydání zatykače zareagovala prakticky ihned. Duterte je dle zatykače obviněn z porušení čl. 7 Římského statutu, a to spáchaním zločinů proti lidskosti, konkrétně vraždy, mučení a znásilnění.

Předsedkyně MTS a soudkyně Tomoko Akane se jasně postavila proti americkým sankcím [1]

USA uvalila sankce na Mezinárodní trestní soud ve spojení s vyšetřováním izraelských představitelů

Administrativa znovuzvoleného amerického prezidenta Donalda Trumpa uvalila 6. února 2025 ekonomické a restriktivní sankce na MTS a jeho představitele. Jako primární důvod tohoto kroku uvádí vydání zatykačů na izraelského premiéra Benjamina Netanjahua a bývalého ministra obrany Yoava Gallanta. Ti jsou stíháni za údajné spáchaní zločinů proti lidskosti a válečných zločinů ve spojení se současnou válkou v Gaze (viz Bulletin prosinec 2024, str. 7). Jakožto silný spojenec Izraele se USA proti stíhání ze strany MTS postavily právě formou sankcí. Proti Soudu se však vymezují dlouhodobě za účelem znemožnění stíhání amerických občanů a představitelů.

Donald Trump po nástupu do funkce uvalil sankce na Mezinárodní trestní soud [2]

Ze strany USA jsou na MTS uvaleny sankce již podruhé. V roce 2020, také za administrativy Donalda Trumpa, se USA vůči MTS vymezila kvůli vyšetřování situace v Afghánistánu. Součástí tohoto vyšetřování bylo i možné spáchání válečných zločinů americkými vojáky a agenty CIA. Donald Trump obvinil MTS ze snahy podkopat americkou suverenitu a označil vyšetřování ze neoprávněné, neboť USA nejsou smluvním státem Římského statutu. Sankce byly později zrušeny následujícím prezidentem USA, Joem Bidenem.

Současné americké sankce vůči MTS se zaměřují především na jeho zaměstnance a představitele, kteří se podílejí na vyšetřování občanů USA nebo jejich spojenců, včetně Izrael. Uvalení sankcí znamená pro dané osoby zmrazení veškerého majetku v USA a zákaz vstupu do země. Sankce se také specificky zaměřují na žalobce MTS, Karima A. A. Khana, který má spolu s omezením vstupu do USA také zakázáno obchodovat s americkými subjekty.

Představitelé MTS se proti americkým sankcím jednoznačně postavili a odsoudili je, neboť dle nich mohou ohrozit budoucí fungování Soudu a tedy i dosahování spravedlnosti ve světě. Tento postoj vyjádřila i předsedkyně a soudkyně MTS Tomoko Akane. Americké sankce byly odsouzeny i velkým počtem evropských států, jež tento krok USA označily jako podkopávání mezinárodní spravedlnosti.

Netanjahuova možná návštěva Německa

Předseda německé Křesťanskodemokratické unie (CDU) Friedrich Merz pozval izraelského premiéra Benjamina Netanjahu do Německa, a to i přes mezinárodní zatykač vydaný MTS. Po volebním vítězství mu Netanjahu telefonicky gratuloval a Merz

Rodrigo Duterte na návštěvě státního hřbitovu v Soulu [3]

jej pozval k návštěvě po vzniku nové vlády, pravděpodobně koalice CDU a SPD.

Návštěva izraelského premiéra je ovšem s ohledem na listopadový zatykač (viz Bulletin prosinec 2024, str. 7) značně kontroverzní. Merz to, že Netanjahu nemůže Německo navštívit, označil za absurdní a potvrdil, že v případě jeho návštěvy nebude Netanjahu na německé půdě zatčen. To by ovšem bylo zcela v rozporu s Římským statutem, konkrétně čl. 89, který smluvní státy zavazuje k zatčení a vydání osoby, na kterou MTS vydal zatykač, pokud se tato osoba nachází na jejich území.

Německo jakožto smluvní stát Římského statutu by nezatčením izraelského premiéra jednoznačně porušilo mezinárodní právo. To by v důsledku mohlo rapidně zhoršit diplomatické vztahy Německa a okolních států, včetně Evropské unie, a oslabit jeho důvěryhodnost v oblasti mezinárodního práva. Samotný Soud by také mohl čelit oslabení své autority, funkčnosti a věrohodnosti.

Zdroje

- Aljazeera. (2025). Merz says Netanyahu will be able to visit Germany despite ICC warrant. *Aljazeera*. Získáno z <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/24/merz-says-netanyahu-will-be-able-to-visit-germany-despite-icc-warrant>
- Thurau J. (2025). Merz invites Netanyahu to Germany despite ICC arrest warrant. *DW*. Získáno z <https://www.dw.com/en/merz-invites-netanyahu-to-germany-despite-icc-arrest-warrant/a-71788069>
- International Criminal Court. (2025). *Statement of ICC President Judge Tomoko Akane following the issuance of US Executive Order seeking to impose sanctions on the International Criminal Court*. Získáno z: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-president-judge-tomoko-akane-following-issuance-us-executive-order-seeking>
- International Criminal Court. (2025). *ICC condemns the issuance of US Executive Order seeking to impose sanctions on the Court*. Získáno z <https://www.icc-cpi.int/news/icc-condemns-issuance-us-executive-order-seeking-impose-sanctions-court>
- Anderson J. H. (2025). Can the ICC survive the U.S. sanctions? (Part 1). *Justiceinfo*. Získáno z <https://www.justiceinfo.net/en/140459-can-the-icc-survive-the-u-s-sanctions-part-1.html>
- Anderson J. H. (2025). Can the ICC survive the U.S. sanctions? (Part 2). *Justiceinfo*. Získáno z <https://www.justiceinfo.net/en/140499-can-the-icc-survive-the-u-s-sanctions-part-2.html>
- Kersten M. (2025). It's all about control: U.S. sanctions against the International Criminal Court and navigating a path forward. *Justice in conflict*. Získáno z <https://justiceinconflict.org/2025/02/12/its-all-about-control-u-s-sanction-on-the-international-criminal-court-and-navigating-a-path-forward/>
- The White House. (2025). IMPOSING SANCTIONS ON THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT. Získáno z <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/02/imposing-sanctions-on-the-international-criminal-court/>

Zasedání s prezidentem Rodrigem Duterte během kampaně “válka proti drogám” [4]

International Criminal Court. (2025). *Warrant of Arrest for Mr Rodrigo Roa Duterte*. Získáno z <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/0902ebd180aeb09d.pdf>

Guinto J. a Head J. (2025). Philippines ex-leader Duterte on plane to The Hague after arrest. *BBC*. Získáno z https://www.bbc.com/news/articles/cp9ykn854010?fbclid=IwY2xjawI9MB1eHRuA2FlbQIxMAABHbofoncmrobVB6gUeUesNoZrZYM-kaUCL_6qOX3AAAdR7EoNpFNHnc5jHWbA_aem_5tb-CVwK1mq4Kq7QMhMBtEA

Fotografie

- [1] Předsedkyně MTS a soudkyně Tomoko Akane se jasně postavila proti americkým sankcím. Tomoko Akane 2018 (cropped). autor: 法務省 法務総合研究所 国際協力部, 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 4.0.
- [2] Donald Trump po nástupu do funkce uvalil sankce na Mezinárodní trestní soud. Donald Trump. autor: Gage Skidmore, 29. října 2016, Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [3] Rodrigo Duterte na návštěvě státního hřbitovu v Soulu. Duterte_Philippines_President_National_Cemetery_06. autor: Jeon Shooing, 4. června 2018, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0 Upraveno: oříznutí.
- [4] Zasedání s prezidentem Rodrigem Duterte během kampaně “válka proti drogám”. President Duterte visit-003-20161023-IM3P8603. autor: Ilocos Norte, 23. října 2016, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: *Tomáš Opat a Natálie Dřínovská*

Procesní selhání a uplatňování genderových stereotypů při posuzování sexuálního násilí: Analýza rozhodnutí ESLP v případě *N.Ö. proti Turecku*

Alexandra Eštoková

Dne 14. ledna 2025 vydal Evropský soud pro lidská práva důležitý rozsudek v případě *N.Ö. proti Turecku* o tom, jak mají státy posuzovat případy sexuálního násilí. Mezi významné části rozsudku patří kritika pasivity vnitrostátních soudů při vyšetřování. ESLP také upozornil na to, že není možné zakládat rozhodnutí na stereotypních představách o obětech sexuálního násilí.

Skutkové okolnosti

Stěžovatelka N.Ö., která pochází z Turecka, je zubní lékařkou. Stala se obětí sexuálního útoku ze strany hlavního lékaře v nemocnici, ve které pracovala. Podle stěžovatelky N.Ö. jí obviněný M.Y. opakovaně projevoval nevhodnou náklonnost, zjistil její domácí adresu a v červenci 2010 násilně vnikl do jejího bytu, kde ji údajně sexuálně napadl. N.Ö. oznámila incident s dvouletým zpožděním z obavy před odplatou a společenským stigmatizováním. Nakonec vyhledala psychologickou podporu a podala trestní oznámení, přičemž se opírala o znalecký posudek, který u ní diagnostikoval posttraumatickou stresovou poruchu a těžkou depresi.

Obviněný její slova popřel a tvrdil, že zpoždění v podání oznámení naznačuje souhlas ze strany N.Ö., zejména vzhledem k jejímu „univerzitnímu vzdělání a statusu zubní lékařky“. Obviněný poukázal na to, že vzhledem k úrovni vzdělání a sociálnímu statusu stěžovatelky lze vyvodit, že by v případě nesouhlasu oznámení podala bez prodlení. Poukázal také na to, že po údajném incidentu nadále pracovala ve stejné nemocnici a udržovala

SDEU vydal významný rozsudek v případě týkajícím se posuzování případů sexuálního násilí [1].

společenské kontakty s jeho rodinou během akcí organizovaných nemocnicí, což podle něj oslabovalo její tvrzení. Tvrdil, že oběť takového traumatického zážitku by nebyla schopna pokračovat v každodenním životě obvyklým způsobem, a proto podle něj její mlčení a „normální chování“ zpochybňovaly důvěryhodnost jejích tvrzení.

V průběhu soudního řízení bylo vyslechnuto několik svědků, ale žádný z nich nebyl přímým svědkem namítaného sexuálního násilí. Svědkové obhajoby, kteří byli převážně zaměstnanci nemocnice a přátelé obviněného, popsali obviněného jako osobu, která se vůči ženám na pracovišti chová neadekvátně. Žalobkyně předložila lékařské zprávy a znalecký posudek, který potvrdil přítomnost spermií na látce oblečení, avšak pro absenci DNA vzorku obviněného nebylo možné provést porovnání. Požádala soud o nařízení DNA testu, získání telefonických záznamů a kamerových záznamů z nemocnice, ale

soud její žádost, s výjimkou telefonických záznamů, zamítl. Soudy zamítly její požadavky na další důkazy a konstatovaly, že neexistují přesvědčivé důkazy o násilí.

Posouzení věci ESLP

ESLP ve své analýze na úvod uvedl, že vnitrostátní orgány čelily náročným úlozám, protože se musely vyrovnat s dvěma protichůdnými verzemi událostí a nedostatkem „přímých“ důkazů, jako jsou stopy násilí nebo přímí svědci. Avšak také zdůraznil několik zásadních procesních selhání vnitrostátních soudů, zejména jejich neochotu důkladně prozkoumat relevantní důkazy. Mezi těmito nedostatky uvedl například skutečnost, že vnitrostátní orgány neanalyzovaly lékařské a znalecké posudky, neověřily telefonické záznamy ani neprovedly porovnání DNA na základě spermií na oblečení s DNA obžalovaného. Tento přístup vnitrostátních soudů ukazuje na přílišný důraz na formálnost vyšetřování a pasivitu při objasňování podstatných skutečností případu, což vedlo k porušení článku 8 Úmluvy. ESLP rovněž konstatoval, že takové nedostatky podkopávají důvěru v účinnou ochranu obětí sexuálního násilí.

ESLP také kritizoval, že vnitrostátní soudy implicitně zpochybňovaly důvěryhodnost stěžovatelky na základě pozdního nahlášení policii. Poukázal na fakt, že předpoklady nebo stereotypní představy o tom, jak by se měla chovat oběť sexuálního násilí, nejsou vhodné a že vyšetřování činů sexuálního násilí si vyžaduje citlivé hodnocení, přizpůsobené konkrétním okolnostem případu. ESLP tvrdil, že podobně jako u domácího násilí, případy sexuálního násilí nebo obtěžování ne vždy vyjdou najevo, a jsou stále výrazně podhodnoceny: často se odehrávají v rámci osobních vztahů a za zavřenými dveřmi, což obětem ztěžuje prokázání jejich tvrzení. Obavy ze ztráty zaměstnání, represálií a další psychologické faktory související s traumatem mohou ovlivnit rozhodnutí oběti podat stížnost. Proto by citlivé hodnocení kontextu vyžadovalo, aby vnitrostátní soudy posoudily význam načasování podání stížnosti v kontextu dalších důkazů ve spise.

Předmětné posouzení věci ESLP se neobešlo bez kritiky. V tomto případě stěžovatelka rovněž tvrdila, že byla obětí diskriminace a namítala porušení článku 14 (právo na nediskriminaci) v souvislosti s článkem 8 Úmluvy. Avšak ESLP po zjištění po-

rušení článku 8 rozhodl, že „není třeba“ přezkoumávat přípustnost a oprávněnost stížnosti týkající se článku 14. Někteří autoři tvrdí, že takový postup je zanedbáním, protože soud neposoudil případ sexuálního násilí v širším a komplexnějším kontextu systémového genderově podmíněného násilí.

Společenské dopady rozhodnutí

ESLP se v minulosti již zabýval případy týkajícími se škodlivých dopadů genderových stereotypů, které zahrnují předsudky o tom, jaké vlastnosti by muži a ženy měli mít nebo jaké role by měli zastávat. Ve věci *Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku* ESLP rozhodl, že použití genderových stereotypů v soudních rozhodnutích představuje porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 Úmluvy. Ve věci *JL proti Itálii* ESLP zvažoval škodlivé účinky genderových stereotypů v soudních řízeních týkajících se práva na soukromý život.

Rozhodnutí ve věci N.Ö. proti Turecku se přidává k judikatuře ESLP, která se zabývá škodlivými dopady genderových stereotypů o ženách, jejich sexualitě a chování. Tyto představy stále ovlivňují právní diskurz, a mají přímý i nepřímý dopad na dosažitelnost spravedlnosti pro ženy. Toto rozhodnutí ESLP může mít významný společenský dopad, zejména v oblasti vnímání případů sexuálního násilí a obtěžování.

Zdroje

- Evropský soud pro lidská práva (2017). Rozsudek ve věci *Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku*. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-184401%22%5D%7D>.
- Evropský soud pro lidská práva (2021). Rozsudek ve věci *J. L. proti Itálii*. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22:%5B%22CZE%22%5D%2C%22appno%22:%5B%225671/16%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-219622%22%5D%7D>.
- Evropský soud pro lidská práva (2025). *Rozsudek ve věci N.Ö. v. TÜRKİYE*. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-238633%22%5D%7D>.
- Demir E. Güneş A. (2025, 13. únor). ECtHR's Judgment in N.Ö. v Türkiye: A Missed Opportunity to Address the Structural Gender Inequalities [příspěvek na blogu]. Získáno z <https://ohrh.law.ox.ac.uk/ecthrs-judgment-in-n-o-v-turkiye-a-missed-opportunity-to-address-the-structural-gender-inequalities/>.
- Renzulli, I. (2023). Discrimination and gender stereotypes in judicial decisions: The jurisprudence of the European Court of Human Rights in light of *JL V Italy* – A retreat into the shadows? *Netherlands Quarterly of Human Rights* 41(3), 155-173.

Fotografie

- [1] SDEU vydal významný rozsudek v případě týkajícím se posuzování případů sexuálního násilí. Gender equality justice scales, autor: GDJ, 8. dubna 2017, zdroj: Openclipart, CC BY-SA 3.0.

Evropský soud pro lidská práva: Řecko odsunem do Turecka porušilo práva uprchlice

Nga Thi Nguyen

Evropský soud pro lidská práva v případě *A. R. E. proti Řecku* rozhodl, že došlo k porušení zákazu mučení, práva na účinné opravné prostředky a práva na svobodu a osobní bezpečnost. Stěžovatelkou je občanka Turecka, která uprchla do Řecka, aby zažádala o mezinárodní ochranu. Řecké úřední orgány ji však navrátily zpět do Turecka, aniž by zvážily rizika, která stěžovatelce hrozila.

Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka A. R. E. podala stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP) v březnu roku 2021. Dva roky předtím, v roce 2019, byla totiž tureckými soudy odsouzena k trestu odnětí svobody v délce 6 let a 3 měsíců za údajné členství v hnutí, které se v roce 2016 v Turecku pokusilo o vojenský převrat. Stěžovatelka před výkonem trestu uprchla z Turecka do Řecka přes řeku Evros, která leží na hranici těchto dvou států. Ten stejný den ji zadržela policie v řeckém městě Nea Vyssa, kde poprvé zažádala o azyl.

Politika tzv. pushbacků

Pushback je pojem znamenající urychlený, nezákonný, nucený a někdy násilný odsun uprchlíků a migrantů přes státní hranice, a to bez jakéhokoli posouzení konkrétních okolností, ve kterých se osoba vyskytuje. Děje se tak často v reakci nebo bezprostředně po prvotním překročení hranic.

Řecko je opakovaně za tuto politiku kritizováno a existují četné zprávy významných lidskoprávních organizací, které nezákonné praktiky řeckých orgánů potvrzují. Mezi nimi je například Amnesty International nebo Human Rights Watch, ale před pushbacky varuje také Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (orgán Rady Evropy) a Organizace spojených národů.

Vojenský převrat, za který byla stěžovatelka odsouzena [1]

Obětí pushbacku se stala také stěžovatelka A. R. E., kterou po zadržení převezla řecká policie na stanici. Na místě jí byly zabaveny boty, peníze a mobilní telefon, a poté byla spolu s několika dalšími lidmi převezena nákladním autem zpět k řece Evros, kde ji řecké orgány donutily se dopravit zpět do Turecka na nafukovacím člunu.

Porušení zákazu mučení a porušení práva na účinné opravné prostředky

ESLP v prvé řadě vyhodnotil, že stěžovatelce v Turecku, kde byla odsouzena za politické názory, opravdu hrozilo nebezpečí špatného zacházení, které zakazuje čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech (Úmluva). Odkazoval mimo jiné i na rozhodnutí ve věci *D proti Bulharsku*, které se týkalo novináře odsouzeného za účast na tomtéž vojenském převratu v roce 2016. Stěžovatel žádal bulharské

Dva turečtí uprchlíci po příchodu do Řecka [2]

úřady o udělení azylu a stejně jako u A. R. E. mu návratem do Turecka hrozilo špatné zacházení, což bulharské úřady nereflektovaly, a dopustily se tak porušení čl. 3 Úmluvy.

Stěžovatelka také argumentovala porušením mezinárodněprávního principu non-refoulement (např. podle čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků), podle kterého uprchlíci nesmějí být navraceni do země, kde jim hrozí pronásledování. Pokud se totiž úřady úplně odmítají věcně zabývat žádostmi o mezinárodní ochranu, nemůžou zajistit ani dodržování tohoto principu.

Zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu je podle čl. 3 Úmluvy současně absolutním právem, což znamená, že do něj nesmí být v žádném případě zasahováno. Stát nemůže osobu mučit či s ní špatně zacházet ani v situacích, kdy je ohrožena veřejná bezpečnost, nebo v závažných případech jako je zvýšená migrace či boj proti terorismu a organizovanému zločinu.

Řecké úřady se rozhodly stěžovatelku bez dalšího navrátit do Turecka, přestože jí hrozilo špatné zacházení, čímž došlo k porušení čl. 3 Úmluvy. Samotné porušení čl. 3 podle ESLP nutně neznamená automatické porušení čl. 13 Úmluvy, které zakotvuje právo na účinné opravné prostředky. Úřady se však nijak nezabývaly žádostí o azyl a vnitrostátní právo neumožnilo stěžovatelce podat opravný prostředek. ESLP tedy shledal i porušení čl. 13 Úmluvy.

Porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost

Stěžovatelka také namítala porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost chráněné čl. 5 Úmluvy z důvodu jejího zadržení před navrácením do Turecka. ESLP v této souvislosti uznal, že zadržování uprchlíků a omezení jejich osobní svobody je ustálenou praxí v rámci pushbacků. Stěžovatelka pomocí mobilního zařízení sdílela svou polohu s advokátem, čímž ve své stížnosti před ESLP doložila,

Lidé v Hamburku protestují proti deportacím [3]

že byla nezákonně zadržena. Naopak řecká vláda, kterou tížilo důkazní břemeno, tuto skutečnost nedokázala vyvrátit.

ESLP z prokázaných skutečností proto uznal, že došlo také k porušení čl. 5 Úmluvy, protože zadržení stěžovatelky nebylo zákonné. Také byly porušeny odst. 2 a 4 téhož ustanovení Úmluvy, protože stěžovatelka nebyla neprodleně seznámena s důvody svého zadržení a neměla možnost podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti zbavení svobody.

Závěr

Stěžovatelce byla v řízení v důsledku porušení přiznána náhrada nemajetkové újmy ve výši 20 000 EUR. Ačkoli lze toto rozhodnutí považovat za úspěch, pushbacky čítají další tisíce obětí, kterým se nedostane stejného zadostiučinění jako stěžovatelce A. R. E. Rozhodnutí ESLP ani zdaleka neřeší problém na systémové úrovni, a je proto nutné vyvíjet tlak nejen na Řecko, ale také na Evropskou unii, aby od této nezákonné praxe upustila.

Zdroje

- Evropský soud pro lidská práva (2025). Rozsudek ve věci *A. R. E. proti Řecku*. Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-238636>.
- Evropský soud pro lidská práva (2021). Rozsudek ve věci *D proti Bulharsku*. Dostupné z <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-211366>.
- Amnesty International. (2021). *Greece: Violence, lies, and pushbacks – Refugees and migrants still denied safety and asylum at Europe's borders*. Dostupné z <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/4307/2021/en/>.
- Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. (2024). *Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 November to 1 December 2023*. Dostupné z <https://rm.coe.int/1680boe4e1>.
- Evropský soud pro lidská práva. (2024). *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*. Dostupné z https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_3_eng.

Fotografie

- [1] Vojenský převrat, za který byla stěžovatelka odsouzena. 15. března 2016, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [2] Dva turečtí uprchlíci po příchodu do Řecka. New Arrivals - Refugees in Greece, autor: Steve Evans, 17. listopad 2015, zdroj: Flickr, CC BY-NC 2.0. Upraveno: oříznutí.
- [3] Lidé v Hamburku protestují proti deportacím. Demonstration, Hamburg, Germany, 2016-05-14, autor: Rasande Tyskar, 14. květen 2016, zdroj: Flickr, CC BY-NC 2.0. Upraveno: oříznutí.

Aktuality evropské sekce

Martin Plášek

Soudní dvůr EU shledal daňový režim finanční podpory v rámci programu Erasmus+ neslučitelným s právem na volný pohyb a pobyt v Unii

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) se ve svém rozsudku ze dne 16. 1. 2025 zabýval předběžnou otázkou vznesenou Ústavním soudem Chorvatské republiky. Předběžná otázka se týkala výkladu článků 18, 20, 21 a čl. 165 odst. 2 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), jakož i článku 67 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. Zatímco první tři z uvedených článků SFEU se týkají úpravy občanství EU a zákazu diskriminace, čl. 165 odst. 2 je zaměřen na činnost EU, spočívající mimo jiné také v podpoře mobility studentů.

Spor v původním řízení vznikl na základě toho, že chorvatská daňová správa zohlednila finanční podporu studenta získanou v rámci programu Erasmus+ pro účely výpočtu odpočtu z daně z příjmu rodiče. V důsledku toho tak došlo k navýšení celkových příjmů rodiče a pozbytí nároku rodiče na odpočet z daně z příjmu za vyživované dítě. Program Erasmus+ přitom vychází z článků 165 a 166 SFEU a jeho cílem je mimo jiné podporovat mobilitu studentů v rámci Unie. Poskytnutá podpora studentům má přispět k překonání nejrůznějších překážek spojených s touto mobilitou.

Soudní dvůr vyložil, že vnitrostátní právní úprava, která zohledňuje podporu v rámci programu Erasmus+ pro účely stanovení částky základního osobního odpočtu, na který má rodič — daňový poplatník — nárok za vyživované dítě, může představovat omezení práva volného pohybu a pobytu. Takovýto způsob výpočtu by totiž byl podle SDEU v rozporu s článkem 21 SFEU. Soudní dvůr dále zdůraznil, že takové omezení může být odůvodněno pouze tehdy, když se zakládá na objektivních hlediscích obecného zájmu a je přiměřené cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem.

Zohlednění podpory v rámci programu Erasmus+ pro výpočet daně může znamenat omezení svobody pohybu a pobytu [1]

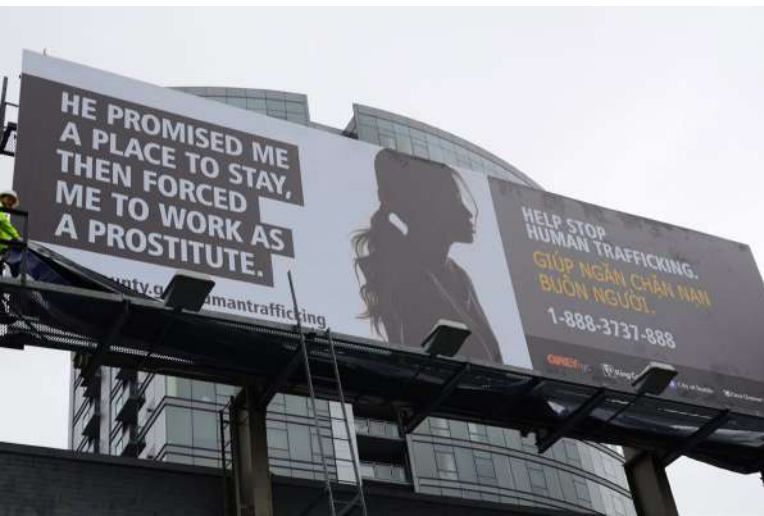
Rozhodnutí Soudního dvora tak především zdůrazňuje význam práva občanů EU na volný pohyb a pobyt a potvrzuje, že vnitrostátní daňové předpisy, které by mohly toto právo omezovat, musí být řádně odůvodněné a přiměřené.

Pátá zpráva Komise o obchodování s lidmi v Evropě: rok 2022 zaznamenal nejvyšší počet obětí od roku 2013

Koncem měsíce ledna letošního roku zveřejnila Evropská komise svoji nejnovější zprávu o boji proti obchodování s lidmi, která poskytuje analýzu dat z let 2021-2022. Celkem se jedná již o pátou zprávu Komise v této oblasti a nejnovější data ukazují, že celkový počet obětí v Evropě mezi lety 2021 a 2022 výrazně vzrostl.

Obchodování s lidmi představuje druhou nejrozšířenější nelegální hospodářskou činnost na světě; je přitom mnohdy spojováno s dalšími trestnými činy jako jsou obchodování s drogami, pašováním migrantů, praní špinavých peněz či majetkovou trestnou činnost. Navzdory snahám Evropské unie zamezit těmto praktikám přijetím strategie EU pro boj proti obchodování s lidmi (2021-2025) či revizovanou směrnicí o prevenci obchodování s lidmi, počet obětí obchodování s lidmi v Evropě roste.

Nejnovější zpráva EU o pokroku v boji proti obchodování s lidmi ukazuje, že celkový počet regis-

Počet obětí obchodování s lidmi zaznamenal v roce 2022 nejvyšší počet [2]

trovaných obětí v Evropě mezi lety 2021 a 2022 vzrostl o 41 % ze 7 155 obětí v roce 2021 na celkem 10 093 obětí v roce 2022. Celkový počet obětí oproti letům 2019 a 2020 navíc představuje nárůst o 20,5 %. V roce 2022 tak bylo dosaženo nejvyššího zaznamenaného počtu obětí obchodování s lidmi od roku 2013. Předpokládá se ovšem, že celkové počty budou ve skutečnosti ještě daleko vyšší, neboť mnoho obětí těchto trestných činů zůstává i nadále neodhaleno.

Nejčastějším účelem obchodování s lidmi je především sexuální vykořisťování, které se týká téměř poloviny všech obětí, přičemž 92 % z nich tvoří ženy. Druhým nejčastějším je poté pracovní vykořis-

Obchodování s lidmi představuje druhou nejrozšířenější nelegální hospodářskou činnost na světě [3]

ťování, které se týká převážně mužů. Téměř každou pátou obětí obchodování s lidmi jsou poté děti, jejichž počet oproti dřívějším roků o 3 % klesl. Téměř polovina obětí obchodování s lidmi byli státní příslušníci zemí Evropské unie.

Nárůst celkového počtu obětí je možno spojit mimo jiné také s novými možnostmi vykořisťování online. Obchodníci s lidmi stále častěji využívají online prostředí k navazování romantických vztahů s oběťmi, vytváření citových vazeb a lákání svých obětí za účelem sexuálního vykořisťování. Digitální svět pro ně také představuje příležitost k inzerování falešných či lživých pracovních nabídek za účelem pracovního vykořisťování. Nárůst zaznamenal také počet dětských obětí pohlavního vykořisťování online, které se týká především mladých dívek, které jsou velmi aktivní na sociálních sítích.

ESLP shledal stížnosti týkající se francouzských zákonů o shromažďování zpravodajských informací jako nepřipustné

Dne 16. 1. 2025 rozhodl Evropský soud pro lidská práva ve věci stížnosti č. 49526/15 Asociace Confraternelle de la Presse Judiciaire a 13 dalších stížností proti Francii. Tyto stížnosti byly směřovány především proti francouzskému zákonu o shromažďování zpravodajských informací. ESLP však tuto úpravu shledal v souladu s Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod (Úmluva) a tyto stížnosti zamítl.

Stěžovatelé, představovány nejen novináři, ale také právníky a advokáty, se domnívali, že francouzská právní úprava týkající se způsobu shromažďování zpravodajských informací není v souladu s články 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života), 10 (svoboda projevu) a 13 (právo na účinné ochranné prostředky) Úmluvy. Dle stěžovatelů tato právní úprava navíc porušuje právo na ochranu novinářských zdrojů a soukromého života a porušuje také důvěrnost komunikace mezi advokáty a jejich klienty.

Francouzská právní úprava v podobě zákona o zpravodajství dělí shromažďování zpravodajských informací, které mohou zpravodajské služby provádět, do tří kategorií; jednotlivé kategorie poté zahrnují například přístup k datům o geografické poloze, odposlechům korespondence či záznamům soukromých rozhovorů. Všechny tyto způsoby však nejprve vyžadují poradu u nezávislého orgánu CNCTR, který také přijímá stížnosti od dotčených

osob. Zákon také stanoví možnosti podat opravný prostředek v podobě žaloby u Státní rady.

Podle stěžovatelů však takováto kontrola není účinná a CNTCT má velmi omezené pravomoci, nebo nemůže například vydávat závazná rozhodnutí.

ESLP ve svém rozhodnutí nejprve upozornil, že většina ze stěžovatelů nevyužila veškeré vnitrostátní opravné prostředky, ani se u příslušných orgánů nedovolávali Úmluvy. Dále se však soud zabýval už samotnou otázkou, zda je francouzská právní úprava proporcionální a zda poskytuje osobám dostatečnou ochranu a právo na spravedlivý proces.

I přes to, že řízení u Státní rady obsahuje určitá omezení zásadou kontradiktornosti z důvodu potřeby chránit národní bezpečnost, ESLP nakonec konstatoval, že francouzská právní úprava je v souladu s Úmluvou, a stížnosti stěžovatelů proto zamítnul.

Zdroje

Evropský soud pro lidská práva (2025). *Rozsudek ve věci Asociace Confraternelle de la Presse Judiciaire proti Francii a 13 dalších stížností*. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-241479%22%5D%7D>.

Podle ESLP je francouzská právní úprava shromažďování zpravodajských informací v souladu s Úmluvou [4]

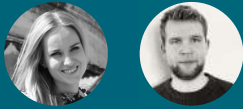
Soudní dvůr Evropské unie. Věc C-277/23: *E. P. proti Ministarstvu financija Republike Hrvatske, Samostalni sektor za drugostupanjki upravni postupak*, 16. ledna 2025. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?nat=or&mat=or&pcs=Or&jur=C%2CT%2CF&num=C-277%252F23&for=&jge=&date=&language=en&pro=&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&op-p=&td=%3BALL&avg=&lgrec=en&lg=&page=1&cid=401546>.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o pokroku dosaženém v Evropské Unii v oblasti boje proti obchodování s lidmi (pátá zpráva) (2025). Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2025:8:FIN>.

Fotografie

- [1] Zohlednění podpory v rámci programu Erasmus+ pro výpočet daně může znamenat omezení svobody pohybu a pobytu. airport, autor: jacky czj, 1. 8. 2013, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.
- [2] Počet obětí obchodování s lidmi zaznamenal v roce 2022 nejvyšší počet. Billboard, autor: Mayor McGinn, 29. 1. 2013, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [3] Obchodování s lidmi představuje druhou nejrozšířenější nelegální hospodářskou činnost na světě. Human Trafficking protest, autor: Victoria Pickering, 19. 10. 2019, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.
- [4] Podle ESLP je francouzská právní úprava shromažďování zpravodajských informací v souladu s Úmluvou. Occupy Wall Street, autor: Mathieu Cartoixa, 15. 11. 2011, zdroj: Flickr, CC BY-NC 2.0 Upraveno: ořiznutí.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: *Michaela Stenzelová a Radek Tesař*

Centrální Sahel mezi izolací a nezávislostí: Co přinese odchod z ECOWAS?

Barbora Šváblová

Odchod Mali, Burkiny Faso a Nigeru z Hospodářského společenství západoafrických států a vznik Aliance států Sahelu zásadně proměňují geopolitickou situaci v regionu. Vojenské junty upevňují svou vládu a obracejí se k novým partnerům mimo západní blok, zatímco centrální Sahel čelí rostoucí nestabilitě a bezpečnostním rizikům.

Rozhod s ECOWAS a odpor k vnějšímu vlivu

V polovině září 2023 oznámily státy Mali, Burkina Faso a Niger své rozhodnutí opustit Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS) [1] a vytvořit Alianci států Sahelu (AES). Tento krok byl vyvrcholením dlouhodobého napětí mezi militantními režimy těchto zemí a ECOWAS, které eskalovalo po sérii vojenských převratů mezi lety 2020 a 2023. Hospodářské společenství reagovalo na svržení demokratických vlád zavedením sankcí a požadavkem na co nejrychlejší návrat k civilní vládě. V krajním případě hrozilo dokonce vojenskou intervencí.

Vojenské junty [2], které se v těchto zemích ujalily moci, interpretovaly tlak ze strany ECOWAS jako porušení národní suverenity a odmítly ultimáta na vypsaní voleb. Namísto toho upevnily svou vládu a začaly omezovat vliv tradičních západních aktérů v regionu, zejména Francie. Francouzská vojenská přítomnost v Sahelu byla dlouhodobě vnímána jako projev neokolonialismu a země AES ji označily za faktor přispívající k destabilizaci regionu.

Kromě Francie se členové AES stále více vymezují i vůči dalším západním zemím. Zásadním signálem tohoto trendu bylo podpoření Ruska ve válce proti Ukrajině. Sahelské státy odmítly odsoudit

Setkání prezidenta AES a Mali Assimi Goïta a americké velvyslankyně při OSN Lindy Thomas-Greenfield [1]

ruskou agresi a hlasovaly proti rezoluci OSN kritizující Putinův režim. Zatímco velká část západního světa prosazuje politiku sankcí a izolace Kremle, vojenské junty Sahelu naopak vnímají Rusko jako důležitého strategického partnera.

Bezpečnostní vakuum a riziko pro regionální stabilitu

Odchod z ECOWAS vyvolává vážné otázky o bezpečnostní situaci v Sahelu, který dlouhodobě patří mezi nejkonfliktnější regiony světa. Vojenské junty v Burkině Faso, Mali a Nigeru deklarovaly, že AES bude mít vlastní bezpečnostní architekturu, která nahradí dřívější mezinárodní spolupráci. V lednu 2025 oznámil blok AES plán na vytvoření společných ozbrojených sil o síle 5 tisíc vojáků, které by

měly čelit rostoucí hrozbě ze strany džihádistických skupin.

Významnou změnou v bezpečnostní situaci je pozvolný ústup západních sil z regionu. Především se jedná o francouzské a americké jednotky, které v Sahelu dlouhodobě operovaly v rámci protiteroristických misí. Tento odchod vytváří mocenské vakuum, které rychle zaplňuje Rusko. To své pozice získává prostřednictvím soukromých vojenských společností včetně Wagnerovy skupiny [3], která již aktivně působí v Mali.

Džihádistické skupiny napojené na Al-Káidu a Islámský stát mezitím zintenzivňují své aktivity, zejména v oblastech, kde došlo ke stažení západních jednotek. Je otázkou, zda vojenské kapacity AES dokážou tuto hrozbu efektivně zvládnout bez přítomnosti mezinárodních protiteroristických sil.

Ekonomické důsledky odchodu z ECOWAS

Společenství ECOWAS zajišťovalo volný obchod a pohyb osob, což bylo klíčové pro ekonomiky států Sahelu, jejichž velká část vývozu směřovala právě do zemí bloku. Ztráta přístupu k regionálním trhům a finančním institucím ECOWAS nyní komplikuje obchodní toky a brzdí hospodářský růst, zejména v klíčových odvětvích, jako je zemědělství a těžba nerostných surovin.

Niger, jeden z největších světových vývozců uranu, po odchodu z ECOWAS a narušení vztahů se Západem hledá nové obchodní partnery. Francouzská těžební společnost Orano, která v zemi dlouhodobě operovala, po převratu v roce 2023 omezila své aktivity a vláda Nigeru následně převzala kontrolu nad uranovým dolem. To vedlo k poklesu produkce a exportu této strategické suroviny. Podobně i Mali usiluje o přesměrování svého exportu zlata na trhy mimo západní sféru, přičemž tamní vláda postupně posiluje státní kontrolu nad těžebním sektorem.

Země AES rozšiřují své nové ekonomické vztahy a posilují obchodní vazby s Ruskem, Čínou a Tureckem. Rusko v roce 2023 poskytlo některým africkým státům, včetně Mali a Burkiny Faso, dodávky obilí zdarma, což může signalizovat prohlubování hospodářské spolupráce. Lze spekulovat, zda tyto nové vazby dokážou skutečně nahradit ekonomické výhody plynoucí z členství v ECOWAS a kompenzovat propad přímých zahraničních investic.

Prezident AES a Mali Assimi Goïta uděluje Národní řád Halukovi Bayaraktarovi, generálnímu řediteli turecké dronové společnosti Baykar, za přínos a služby pro Mali [2]

Alternativa k ECOWAS? Budoucnost Aliance států Sahelu

AES se snaží profilovat jako nová regionální platforma, která by mohla nahradit ECOWAS v oblasti bezpečnostní a hospodářské spolupráce. Přestože vlády Mali, Burkiny Faso a Nigeru v červenci 2024 výslovně odmítly možnost návratu do západoafrického bloku, je nutné se ptát, zda aliance skutečně dokáže naplnit svůj deklarovaný potenciál, nebo zda její přežití bude záviset na podpoře externích aktérů jako je Rusko a Turecko.

V současnosti AES funguje primárně jako vojenská aliance, která klade důraz na bezpečnostní spolupráci a posílení obranyschopnosti členských států. Politická a ekonomická integrace však zůstává v rané fázi a postrádá jasnou strategii. Ačkoli ECOWAS v roce 2024 zrušil většinu sankcí uvalených na odchozí státy v reakci na vojenské převraty, tyto země nadále čelí omezenému přístupu k regionálním i mezinárodním trhům a jejich ekonomická izolace přetrvává.

Politická nejistota navíc dále oslabuje stabilitu a důvěryhodnost aliance – vojenské junty, které po převratech slíbily návrat k civilní vládě, nyní opakovaně odkládají demokratické volby. Zároveň omezují činnost lidskoprávních organizací a nezávislých médií. I nadále také potlačují občanské svobody a utužují autoritářský charakter své vlády.

Namísto konkrétních kroků k politické transformaci se AES jeví spíše jako nástroj pro stabilizaci současných režimů než jako funkční platforma pro regionální spolupráci. Pokud Sahelské státy nenastaví dlouhodobou strategii řízení aliance a nezačnou řešit vnitřní krize, jejich snaha o nezávislost se může spíše proměnit v hlubší izolaci a další destabilizaci regionu.

Poznámky

- [1] Hospodářské společenství západoafrických států bylo založeno v roce 1975 s cílem podpořit ekonomickou integraci, volný obchod a stabilitu v západní Africe. Momentálně sdružuje 12 členských států a kromě hospodářské spolupráce sehrává i významnou roli v oblasti bezpečnosti a podpory demokracie.
- [2] Vojenská junta je vláda vysokých armádních představitelů, kteří se chopili moci státním převratem. Obvykle vzniká v době politické nestability a svou vládu ospravedlňuje jako nezbytný krok k obnovení pořádku a stability.
- [3] Wagnerova skupina je ruská paramilitární organizace, často označovaná jako soukromá vojenská společnost, která je spojována s operacemi na podporu ruských zájmů v zahraničí. Působí v několika konfliktních regionech včetně Afriky a její činnost je kritizována pro nízkou míru transparentnosti a porušování lidských práv.

Zdroje

- A Splinter in the Sahel: Can the Divorce from ECOWAS Be Averted? (2024, prosinec 5). *International Crisis Group*. Získáno z <https://www.crisisgroup.org/africa/sahel/burkina-faso-mali-niger/splinter-sahel-can-divorce-ecowas-be-averted>.
- Angalapu, D. (2025, únor 3). Is the Alliance of the Sahelian States a Viable Alternative to ECOWAS? Centre for Democracy and Development. Získáno z <https://www.cddwestafrica.org/blog/is-the-alliance-of-the-sahelian-states-a-viable-alternative-to-ecowas/>.
- Balima, B. (2024, červenec 7). Junta-led Sahel states rule out return to West African economic bloc. *Reuters*. Získáno z <https://www.reuters.com/world/africa/junta-led-sahel-states-rule-out-return-west-african-economic-bloc-2024-07-06/>.
- Balima, B. (2025, leden 25). Junta-led Sahel states ready joint force of 5,000 troops, says minister. *Reuters*. Získáno z <https://www.reuters.com/world/africa/junta-led-sahel-states-ready-joint-force-5000-troops-says-minister-2025-01-22/>.
- Das, M. (2024, prosinec 16). The Emergence of the Alliance of Sahel States (AES): Future Prospects and the Potential Rise of an 'African NATO'. *Centre for Joint Warfare Studies*. Získáno z <https://cenjows.in/the-emergence-of-the-alliance-of-sahel-states-aes-future-prospects-and-the-potential-rise-of-an-african-nato/>.
- Ewoker, Ch. (2025, leden 29). Three military-run states leave West African bloc - what will change? *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/c5yv91j72e0>.
- Fischer, N. (2024, prosinec 20). Sahel juntas make life more difficult for human rights NGOs. *Deutsche Welle*. Získáno z <https://www.dw.com/en/sahel-juntas-make-life-more-difficult-for-human-rights-ngos/a-71100797>.
- Karr, L. (2024, červenec 11). Sahelian Juntas vs. ECOWAS, US Base in Cote D'Ivoire. *Institute for Study of War*. Získáno z <https://www.understandingwar.org/background/africa-file-july-11-2024-sahelian-juntas-vs-ecowas-us-base-côte-d'ivoire>.
- Kurt, N. (2024, říjen 30). Security and Economic Implications of the Exit of the AES Countries from ECOWAS. *West African Network for Peacebuilding*. Získáno z <https://wanep.org/wanep/>

Uranový pavilon v muzeu Boubou Hama v Nigeru [3]

security-and-economic-implications-of-the-exit-of-the-aes-countries-from-ecowas/.

- Melly, P. (2024, prosinec 8). How a uranium mine became a pawn in the row between Niger and France. *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/czjd70mzge20>.
- Obadare, E., Patel, R. (2024, únor 2). ECOWAS Split Spells Trouble for Democracy in West Africa. *Council on Foreign Relations*. Získáno z <https://www.cfr.org/in-brief/ecowas-split-spells-trouble-democracy-west-africa>.
- Resnick, D. (2025, leden 28). The ECOWAS breakup: Implications for West African food security and regional cooperation. *International Food Policy Research Institute*. Získáno z <https://www.ifpri.org/blog/the-ecowas-breakup-implications-for-west-african-food-security-and-regional-cooperation/>.
- Sahel Juntas Call On UN To Take Action Against Ukraine (2024, srpen 21). *Barron's*. Získáno z <https://www.barrons.com/news/sahel-juntas-call-on-un-to-take-action-against-ukraine-1f2ba78e?ref=hir.harvard.edu>.
- Vo, S. (2025, leden 25). Junta Rule in the Sahel: Decolonization and Destabilization. *Harvard International Review*. Získáno z <https://hir.harvard.edu/junta-rule-sahel/>.
- West Africa and the Sahel. (2024, prosinec 1). *Security Council Report*. Získáno z <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2024-12/west-africa-and-the-sahel-13.php>.

Fotografie

- [1] Setkání prezidenta AES a Mali Assimi Goïta a americké velvyslankyně při OSN Lindy Thomas-Greenfield. Linda Thomas-Greenfield met with Malian Transition President Goïta - 2021, autor: Office of U.S. Ambassador to U.N., 24. říjen 2021, zdroj: Wikimedia Commons, licence: public domain.
- [2] Prezident AES a Mali Assimi Goïta uděluje Národní řád Halukovi Bayraktarovi, generálnímu řediteli turecké dronové společnosti Baykar, za přínos a služby pro Mali. Malian President Assimi Goita awarded Turkish drone magnate Baykar's general manager, autor: Slmsahilman, 18. říjen 2023, zdroj: Wikimedia Commons, licence: CC BY-SA 4.0.
- [3] Uranový pavilon v muzeu Boubou Hama v Nigeru. Pavillon de l'uranium au Musée BOUBOU HAMA de Niamey, autor: Amadouibrahim2, 28. březen 2019, zdroj: Wikimedia Commons, licence: CC BY-SA 4.0.

DeepSeek - Geniální AI Chatbot nebo prostředek Číny pro shromažďování dat?

Nelly Vondrová

Začátkem roku 2025 zaznamenal svět další milník v oblasti vývoje umělé inteligence. Čínská společnost DeepSeek představila svůj nový produkt v podobě nového chatbotu fungujícího na podobné bázi jako ChatGPT. Ten se okamžitě stal jednou z nejoblíbenějších aplikací. Pochybnosti však vyvolává, do jaké míry DeepSeek poskytuje objektivní odpovědi a jakým způsobem aplikace zpracovává data uživatelů.

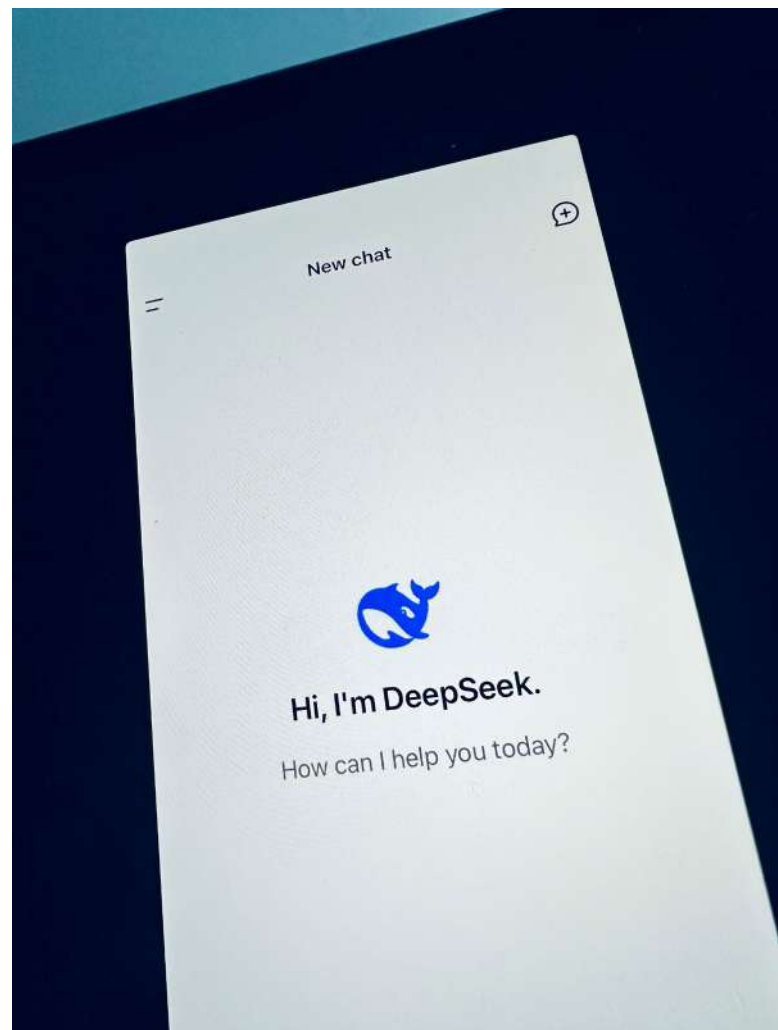
Šok ve světě technologií

Vydání nového chatbota vyvolalo šok v mezinárodní komunitě zabývající se umělou inteligencí (AI). [1] Spuštění chatbota čínskou společností DeepSeek s umělou inteligencí spustilo propad amerických technologických akcí. Například výrobce čipů Nvidia zaznamenal propad o téměř 17 % a tržní hodnota společnosti tak klesla skoro o 600 miliard dolarů. Tento propad představoval historicky nejprudší jednodenní ztrátu jedné firmy na americkém akciovém trhu.

Aplikace funguje na velmi dobré úrovni, která je srovnatelná s ChatGPT od společnosti OpenAI či jinými chatboty. DeepSeek nabízí velmi sofistikované odpovědi s velmi dobrou slovní zásobou, které jsou generovány do několika sekund. DeepSeek však využil na vývoj chatbota mnohem méně finančních zdrojů než západní konkurenční společnosti. Toto vyvolalo paniku u konkurence a podnítila novou myšlenku o možnosti vyrábět podobné produkty od společností OpenAI a Meta za mnohem nižší náklady bez drahých polovodičových čipů od společností Nvidia či Broadcom.

O co se to přesně jedná?

Nový produkt DeepSeek, nazvaný také jako R1, je přirovnáván k již známému produktu ChatGPT od OpenAI. I tento model byl vytvořen na bázi simulace lidské konverzace a odpovědí na zadané otázky

Ukázka úvodní stránky DeepSeek [1]

různorodého charakteru. Aplikace DeepSeek vyžaduje, aby si její uživatelé stejně jako při používání ChatGPT vytvořili svůj vlastní účet a ukládali si historii chatů.

Pouze výjimečně jsou zaznamenány občasné výpadky z důvodu vysoké návštěvnosti. Nesrovnalosti lze zaznamenat i u kontroverzních otázek. Aplikace využívá funkce velkého jazykového modelu, který shromažďuje obrovské množství dat či informací a tyto data, respektive informace od uživatelů následně zpracovává. Problémem ovšem zůstává, jak čínská aplikace DeepSeek získaná data a informace chrání.

DeepSeek, aneb nové neznámé nebezpečí

I přestože na první pohled se tento čínský bezplatný chatbot zdá být neškodný, nese s sebou znač-

ná rizika. Největší obavy panují v oblasti ochrany soukromí a shromažďování osobních dat, na které upozorňuje Lukasz Olejnik, nezávislý konzultant a výzkumník působící na King's College v Londýně v institutu pro AI. Olejnik upozorňuje veřejnost na to, jaká osobní a citlivá data jsou vhodná s DeepSeek sdílet a jaká je vhodné vynechat. Základní problém se však skrývá v regulačním rámci aplikace DeepSeek.

Stejně jako ostatní čínští chatboti na bázi AI, i DeepSeek funguje v rámci čínského regulačního rámce. Jinými slovy, čínská umělá inteligence DeepSeek sleduje, co uživatelé píšou, přičemž shromažďuje vložená data. Získané informace pak mohou být podle tamních zákonů dostupné čínské vládě. Právě tato skutečnost vyvolává zásadní obavy ohledně ochrany osobních údajů.

DeepSeek ve svých zásadách ochrany osobních údajů nastiňuje typy údajů které shromažďuje, ale přesně už však nespécifikuje jaké konkrétní typy údajů jsou programem interně zpracovávány. Zásady rovněž zmiňují, že historie chatu či nahrané soubory zadány uživateli jsou shromažďovány za školícím účelem s cílem zlepšit poskytované služby.

Olejnik společně s Rob Deinert, ředitelem Citizen Lab univerzity v Torontu, upozorňují i na jiné obavy týkající se ochrany samotných dat. V zásadách totiž chybí zmínka o anonymizaci nebo zabezpečení citlivých dat. Neexistuje žádná jasná dokumentace o tom, zda se uživatelská data používají k aktualizaci AI modelů, ani vysvětlení, jak DeepSeek generuje své výstupy.

Soukromí dat [2]

Zásady rovněž nejsou v souladu s hlavními rámci ochrany osobních údajů, jako jsou Obecné nařízení EU o ochraně údajů nebo kalifornský zákon o ochraně soukromí spotřebitelů. Uživatelé by rovněž měli mít na paměti, že DeepSeek ukládá osobní údaje na serverech umístěných v Číně a její zásady ochrany osobních údajů uznávají přeshraniční přenosy dat, který představuje tok dat mezi zeměmi přes hranice. Konečnou nejistotu vyvolává i velmi nízká transparentnost ohledně obsahu zásad. Přestože uživatelé mohou svá data smazat, pravidla pro správu dat zůstávají nejasná, což vyvolává otázky o dopadech dlouhodobého používání služeb DeepSeek.

Algoritmy a nashromážděná data mohou být velmi dobře využity na formování propagandy týkající se kupříkladu čínské provincie Sin-ťiang či historických událostí jako masakr na náměstí Nebeského klidu v roce 1989 způsobem, že chatbot nenabízí konkrétní odpovědi na tyto otázky, a tudíž nepřímo ovlivnit společenské chování zbytku společnosti.

Výše uvedené důvody ukazují, že uživatelé aplikace by měli mít na paměti, že sdílení jakýchkoli citlivých nebo osobních údajů s DeepSeek, může znamenat problém. Vyhnout by se měli zejména zadávání informací ohledně jejich financí, obchodních tajemství nebo informací o jejich zdravotním stavu. Jakákoliv vložená informace může být totiž následně analyzována a využita čínskými úřady.

Deibert také zdůrazňuje, že by uživatelé měli být obzvláště obezřetní, jaká data do systému vkládají. Chybné zacházení s DeepSeek představuje pro určité uživatele velké riziko. Jedná se o aktivisty za lidská práva, novináře nebo opoziční politicky angažované představitele spojené ve vztahu k pevninské Číně.

Kupříkladu, Jižní Korea zakázala nové stahování čínského chatbota s odůvodněním, že model dosud neodpověděl tamním zákonům na ochranu osobních údajů. Kromě Jižní Koreje zakázala jeho používání na všech vládních zařízeních také Austrálie, která zdůrazňuje nepřijatelná rizika pro národní bezpečnost spojená s užíváním této aplikace.

Cenzura slova

Výrazným problémem je čínský DeepSeek především v návaznosti na tamní právní regulaci. Ta

umožňuje lokalizaci dat a ukládání citlivých (osobních) údajů na čínských serverech, což představuje výrazný zásah do práva na soukromí a svobodu slova. Kritika vůči DeepSeeku směřuje i v rámci odpovědí na politické nebo historické otázky. Odpovědi se totiž řídí tamními striktními regulacemi a do odpovědí se promítá čínský narativ.

Obsahem odpovědí čínského chatbota nesmí být obsah, který porušuje základní socialistické hodnoty země nebo ohrožuje národní bezpečnost. Z tohoto důvodu DeepSeek neposkytuje na některé otázky komplexní odpovědi. Pokud se jej proto zeptáte na události z náměstí Nebeského klidu či na problematiku Tchaj-wanu, nabídne místo detailní analýzy jen odpověď, že se omlouvá a *“toto sdělení je mimo můj rozsah. Pojďme se bavit o něčem jiném.”*

Tyto problémy přitom nejsou pouze v případě dotazů položených v mandarínštině, ale DeepSeek takto reaguje na dotazy ve všech jazycích. Výjimkou nebyla ani skutečnost, že odpovědi chatbota se lišily v závislosti na jazyku komunikace. DeepSeek tak nabízel různé odpovědi na otázky týkající Ujgurů a oblasti Sin-t'iang. Zatímco při odpovídání v mandarínštině uvedl, že se jedná o reedukační tábory či centra odborného vzdělávání a výcviku zřízená k udržení stability, v anglické verzi odpověď obsahovala klíčová slova jako nucená asimilace, zneužívání a mučení či kulturní potlačování. Tyto odpovědi však byly následně během pár vteřin smazány a nahrazeny návrhem na diskuzi o jiných tématech.

Geopolitická hra o moc či nová technologická spolupráce?

Úspěch DeepSeeku symbolizuje, že Čína je stále jedním z důležitých hráčů v rámci technologického vývoje a pokroku v oblasti AI. Výrazné postavení USA oslabuje a ukazuje se, že omezení, která se týkala vývozu pokročilých polovodičových technologií, nebyla dostatečná.

Nutno proto říci, že v geopolitické hře o moc v oblasti AI je s Čínou potřeba počítat. Čína se stává nezávislou na západních technologiích a kráčí samostatně vpřed. I přestože aplikace Deepseek představuje výrazný technologický pokrok a cestu k fragmentaci trhu, použitá technologie přináší i výrazné stinné stránky, které nesmí být přehlíženy

a uživatelé aplikace DeepSeek na ně musí pamatovat.

Poznámky

[1] Chatbot je počítačový program, který je určený k simulaci konverzace s lidskými uživateli přes internet. Funguje na principu zadávání otázek, neboli promptů, a vygenerování odpovědí na různá témata.

Zdroje

- Lu, D. (2025, leden). We tried out DeepSeek. It worked well, until we asked it about Tiananmen Square and Taiwan. *The Guardian*. Získáno z <https://www.theguardian.com/technology/2025/jan/28/we-tried-out-deepseek-it-works-well-until-we-asked-it-about-tiananmen-square-and-taiwan>.
- Da Silva, J. & Mackenzie J. (2025, únor). S Korea removes Deepseek from app stores over privacy concerns. *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/clyzymovn8go>.
- Li, J. (2025, leden). What questions will China's DeepSeek not answer?. *DW*. Získáno z <https://www.dw.com/en/what-questions-will-chinas-deepseek-not-answer/a-71470843>.
- Mann, H. (2025, leden). Seek Deeper On DeepSeek For Artificial Integrity Over Intelligence. *Forbes*. Získáno z <https://www.forbes.com/sites/hamiltonmann/2025/01/28/seek-deeper-on-deepseek-for-artificial-integrity-over-intelligence/>.
- Collier K. (2025, leden). China's DeepSeek AI is watching what you type. *NBC News*. Získáno z <https://www.nbcnews.com/tech/security/deepseek-ai-comes-data-safety-concerns-chatgpt-openai-rcna189521>.
- Whitfill Roeloffs M. (2025, leden). Does DeepSeek Censor Its Answers? We Asked 5 Questions On Sensitive China Topics. *Forbes*. Získáno z <https://www.forbes.com/sites/maryroeloffs/2025/01/27/does-deepseek-censor-its-answers-we-asked-5-questions-on-sensitive-china-topics/>.
- Ng K. (2025, únor), 'DeepSeek moved me to tears': How young Chinese find therapy in AI. *BBC*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/cy7g45g2nxno>.
- Ng, K. & Drenon B. & Gerken T. & Cieslak M. (2025, únor). DeepSeek: The Chinese AI app that has the world talking. *BBC News*. Získáno z <https://www.bbc.com/news/articles/cy7g45g2nxno>.
- Simon D. (2025, únor). DeepSeek a wake-up call for global AI industry. *China Daily Global*. Získáno z <https://www.chinadaily.com.cn/a/202502/25/WS67bd1a11a310c240449d70af.html>.
- Čínská AI DeepSeek spustila volný pád akcií části technologických firem v USA (2025, leden 28). *ČTK, ČT24*. Získáno z <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/ekonomika/cinska-ai-deepseek-spustila-volny-pad-akcii-casti-technologickych-firem-v-usa-357510>.

Fotografie

- [1] Ukázka úvodní stránky DeepSeek. A cell phone with a text message on the screen, autor: John Cameron, 28. leden 2025, zdroj: Unsplash, Unsplash license.
- [2] Soukromí dat. DataPrivacy, autor: Blue Coat Photos, 17. prosinec 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.

Aktuality sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Anna Kateřina Ondráčková

Summit o AI v Paříži: mezinárodní diskuze o regulaci a etice umělé inteligence

Francouzské hlavní město hostilo ve dnech 10. a 11. února 2025 summit o umělé inteligenci (AI), navazující na předchozí setkání ve Velké Británii a Jižní Koreji. Cílem summitu, který Francie spolupůřádala s Indií, bylo definovat globální správu umělé inteligence s důrazem na etický, udržitelný a inkluzivní přístup.

Diskuze v rámci summitu, vedená zejména hlavami států, představiteli mezinárodních organizací, výzkumnými pracovníky i akademiky, byla soustředěna především na bezpečnost systémů AI, jejich dopad na zaměstnanost a potřebu mezinárodní regulace, která by efektivně bránila jejímu zneužívání.

Jedním z výsledků summitu je spuštění projektu Current AI, partnerství některých evropských i třetích zemí a několika významných průmyslových hráčů, které by mělo stát v čele projektů veřejného zájmu týkajících se AI. Iniciativa si klade za cíl například zpřístupnit vysoce kvalitní datové sady pro AI a investovat do nástrojů s otevřeným zdrojovým kódem.

Čína stále omezuje možnost svým občanům opustit zemi

Čínská vláda, dle zprávy mezinárodní nevládní organizace Human Rights Watch z února letošního roku, stále častěji svévolně omezuje mezinárodně chráněné právo osob opustit zemi. V posledních letech policejní orgány opětovně podrobují žadatele, zejména z oblastí, kde žijí převážně Tibeťané a Ujgurové, výrazně složitějšímu procesu. Dokumentace požadovaná v těchto lokalitách běžně zahrnuje například výpis z trestního rejstříku, bankovní výpisy a pracovní smlouvy, ale i souhlasy policejních úřadů či úřadů Komunistické strany Číny.

Viceprezidentka Evropské Komise Kaja Kallas a viceprezident Spojených států amerických J. D. Vance [1]

Zatímco někteří po týdnech či měsících strávených získáváním všech potřebných dokumentů uspějí, jiní svoji snahu o získání cestovního pasu vzdají. Tyto časově náročné požadavky na získání cestovního pasu připomínají požadavky platné před rokem 2002. Tehdy žadatelé museli na podporu svých žádostí shromáždit značné množství listinných materiálů a podstoupit zdlouhavé řízení. Součástí procesu přitom byla i tzv. politická prověrka.

Výbor OSN pro lidská práva uvedl, že státy mohou omezit svobodu pohybu pouze na základě zákona a pouze je-li to rovněž nezbytné k ochraně bezpečnosti, veřejného zdraví, morálky nebo

práv jiných osob. Taková omezení navíc musí být nediskriminační a přiměřená. Čínská právní úprava, která umožňuje právo opustit zemi široce omezit na základě vágních tvrzení o bezpečnosti země, tyto standardy dle Human Rights Watch nesplňuje.

Pákistán: obavy z dopadů změn kybernetického zákona

V lednu letošního roku podepsal pákistánský prezident Ásif Alí Zardáří, navzdory protestům novinářů a opozičních poslanců, novelu zákona o kybernetických zločinech. Tato novela mimo jiné počítá s možností uložit tříletý trest odnětí svobody a pokutu přesahující 170 tisíc Kč za šíření falešných informací.

Novela dále zavádí nové orgány pro regulaci online obsahu a rozšiřuje definici obsahu, který mohou příslušné úřady blokovat, a to zejména ve vztahu k představitelům zákonodárné, výkonné a soudní moci a ozbrojených sil.

Mnoho novinářů, lidskoprávních aktivistů a aktivistů za digitální práva vyjádřilo obavy, že tato novela umožní úřadům cílit na nezávislou žurnalistiku pod záminkou boje proti dezinformacím. Média a lidskoprávní organizace označují nejen novelu, ale celý zákon o kybernetických zločinech za represivní a tvrdí, že byl již v minulosti opakovaně zneužit k umlčení disentu.

Oběti průmyslového znečištění na Tchaj-wanu se dočkaly spravedlnosti

Tchajwanský vrchní soud vynesl v únoru letošního roku rozsudek, podle kterého musí společnost Radio Corporation of America (RCA) zaplatit v přepočtu téměř 120 milionů Kč svým bývalým zaměstnancům a jejich rodinám.

Případ RCA je jedním z nejdéle trvajících pracovních sporů v historii Tchaj-wanu. Americká společnost RCA na Tchaj-wanu v roce 1969 otevřela továrnu na výrobu elektronických součástek. Při výrobě využívala nedostatečná bezpečnostní opatření, v důsledku čehož chemické látky z továrny znečistily ovzduší, vodu i půdu.

Toto průmyslové znečištění způsobilo v následujících desetiletích smrt nejméně 78 osob. Další

237 pracovníků onemocnělo rakovinou nebo jinými závažnými nemocemi. Kvůli velkému počtu poškozených byl spor veden formou hromadné žaloby, což je v tchajwanské justici ojedinělý případ. Toto rozhodnutí se tak stalo důležitým milníkem nejenom v historii tchajwanského pracovního práva.

Rozhodnutí vrchního soudu vychází z předchozího verdiktu tamního ústavního soudu z roku 2022, který nařídil případ znovu projednat. Přestože rozsudek znamená vítězství pro poškozené, RCA se pravděpodobně proti rozhodnutí odvolá. Lze proto očekávat, že spor bude pokračovat.

Zdroje

- Ambassade de France en République Tchèque. (2025, únor 6). *Akční summit o umělé inteligenci (10. a 11. února 2025)*. Získáno z: <https://cz.ambafrance.org/Akcní-summit-o-umele-inteligenci-10-a-11-unora-2025>.
- Hioe, B. (2025, únor 7). Taiwan: High Court orders RCA to pay 170 million NT in landmark labour dispute. *Business & Human Rights Resource Centre*. Získáno z: <https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/taiwan-high-court-orders-rca-to-pay-170-million-nt-in-landmark-labour-dispute/>.
- Human Rights Watch. (2025, únor 17). *China: Right to Leave Country Further Restricted*. Získáno z: https://www.hrw.org/news/2025/02/18/china-right-leave-country-further-restricted?fbclid=IwY2xjaw1k-dZleHRuA2FlbQIxMAABHQ9Xcykd-9boUG5MFxoLK_UhPtU5q-68RwyirdD7xRuBUAhQpijew-FEqbg_aem_kSHIWHevbDoe4yMM95PXGg.
- Naeem, W. (2025, březen 5). In Pakistan, cyber law amendment criminalises disinformation, tightens control on digital expression. *International Media Support*. Získáno z: <https://www.mediasupport.org/blogpost/pakistani-journalists-protest-pecan-amendment/>.
- Podlešák, V. & Machková, K. (2025, únor 10). AI může způsobit revoluci, řekl Pavel na pařížském summitu. *ČT24*. Získáno z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/francie-hosti-summit-o-ai-ucastni-se-altman-jd-vance-ci-pavel-357956>.
- Velvyslanectví České republiky v Paříži. (2025, únor 5). *Summit AI ve Francii: Ambiciózní vize a šance pro mezinárodní spolupráci*. Získáno z: https://mzv.gov.cz/paris/cz/obchod_a_ekonomika/summit_ai_ve_francii_ambiciozni_vize_a.html.
- Yang, W. (2025, únor 3). Report: China using strict travel restrictions to control Uyghurs. *Voice of America*. Získáno z: <https://www.voanews.com/a/report-china-using-strict-travel-restrictions-to-control-uyghurs/7961635.html>.
- Zaman, S. (2025, leden 27). Pakistani journalists fear amended cybercrime law will further curb freedoms. *Voice of America*. Získáno z: <https://www.voanews.com/a/pakistani-journalists-fear-amended-cybercrime-law-will-further-curb-freedoms/7952337.html>.

Fotografie

- [1] Viceprezidentka Evropské Komise Kaja Kallas a viceprezident Spojených států amerických J. D. Vance. Handshake between Kaja Kallas & J. D. Vance - AI Action Summit, Paris, France - 2025.jpg, autor: Dati Bendo / European Union, 2025 / EC - Audiovisual Service, 11. únor 2025, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 4.0.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová a Jiří Novák

Lex Ukrajina 7 - dvakrát dvojitý metr

Aneta Cermanová

Sedmá verze souboru opatření Lex Ukrajina vzbudila vlnu kontroverzí. Novela, jejímž smyslem je zajišťovat ochranu válečných běženců, dělá ve dvou svých částech pravý opak. Znemožňuje lidem s ruským občanstvím nabýt současně to naše a umožňuje segregaci ukrajinských dětí při nástupu do škol.

Reakce na migrační krizi

Konec února roku 2022 si mnozí z nás živě pamatují. Ze země jenom pár set kilometrů vzdálené od našich hranic totiž přicházely více než znepokojivé zprávy o tom, že tato země byla napadena. Ze země začali ve velkém utíkat lidé, přičemž válka na Ukrajině spustila největší vlnu migrace od konce druhé světové války. Evropské státy se s přílivem válečných uprchlíků musely začít rychle vyrovnávat a připravit na to svou legislativu. Ani ne měsíc po vypuknutí konfliktu přijala Česká republika na základě evropské směrnice 2001/55/ES soubor legislativních opatření. Známé jsou pod souhrnným názvem Lex Ukrajina. Tyto tři zákony a jedno nařízení vlády upravují podmínky pro uprchlíky tak, aby v hostitelské zemi mohli co možná nejdůstojněji žít a také, aby se mohli snáz zapojit do chodu společnosti.

Dvojitý metr při udělování občanství

Od začátku války již uběhly tři roky, nicméně situace s běženci stále trvá. Momentálně u nás stále přebývá asi 400 tisíc ukrajinských migrantů. Na situaci reagují zákonodárci průběžným přijímáním novel právní úpravy týkající se těchto osob. V únoru 2025 nabyla účinnosti již sedmá verze výše zmiňovaného opatření, tedy Lex Ukrajina 7. Tato verze se potýká s vlnou kritiky. A není se čemu divit. Zákonodárci totiž využili situace a přijali úpravu (nebo spíše přílepek), podle které se Rusové budou nově

Třetí rok války na Ukrajině si žádá legislativní změny [1]

muset vzdát ruského občanství, aby mohli nabýt to české. Nad tím zvedá obočí nejen právník. Již v roce 2014 jsme přeci upustili od zákazu dvojitého občanství a náhle jej znovu zavádíme? Ba co víc, jen pro občany jedné země - Rusy?

Pod čarou při zápisu

Dvojitý metr při udělování občanství není jediná problematická část nové úpravy. Lex Ukrajina 7 je nespravedlivá nejen směrem k Rusům, ale paradoxně také k jejich sokům, a to v oblasti jejich vzdělávání. Pozměňovacím návrhem poslankyně za

Dvojí metr při udělování občanství [2]

ODS Renáty Zajíčkové se totiž do zákona č. 67/2022 o opatřeních v oblasti školství podařilo vpravit jistou segreganční formuli. Podle návrhu poslankyně totiž: *“ředitel základní školy může v dohodě se zřizovatelem stanovit výhradně pro cizince zápis k základnímu vzdělávání v době od 1. června do 15. července. Cizinec nemůže v této škole podat přihlášku k zápisu konaném v termínu podle § 34 odst. 2 nebo § 36 odst. 4 školského zákona.”* Načež školský zákon v těchto ustanoveních (§ 34 odst. 2 a § 36 odst. 4) přímo určuje, kdy má zákonný zástupce dítě k předškolnímu vzdělání a také k povinné školní docházce zapsat. Zatímco pro českého rodiče je v případě zápisu na základní školu relevantní měsíc duben či květen (u předškolního vzdělávání), Ukrajinec musí se zápisem svého dítěte počkat až na letní měsíce.

Co to znamená a proč je to problém?

Celkově se v českých mateřských, základních a středních školách vzdělává přes 50 tisíc ukrajinských dětí. Toto číslo postupně roste - loni činil nárůst asi 5000 dětí. Novela tak představuje necitlivou reakci na neřešený problém - nedostatečnou kapacitu základních a mateřských škol především v Praze, ale také v dalších velkých městech. Ruku v ruce s plnými kapacitami těchto škol jde vylidňování periferních oblastí země a maloměst. A právě toho využívá návrh již zmiňované poslankyně Zajíčkové. Ukrajinské rodiny s dětmi v dotčeném věku jsou v důsledku nové úpravy nuceny ke stěhování do míst, kde jim kapacita škol umožní zapsat děti do vzdělávacího systému. Úprava tak sice možná řeší problém přeplněných určitých škol, zároveň nedohlíží dál než za roh.

Z průzkumů vcelku intuitivně vyplývá, že se ukrajinské děti lépe integrují ve třídách, kde většinu tvoří české děti. Přesun těchto rodin do míst, kde jsou kapacity dostatečné, povede k opaku. To je však jen jeden z problémů, které v úpravě spatřuji. Dále mají Ukrajinci ve velkých městech bezpochyby více pracovních příležitostí, které lépe odpovídají jejich kvalifikaci. Při příchodu do země často pro svůj pobyt volí právě velká města, aby zde co možná nejlépe uplatnili dosažené vzdělání. Kvalifikovaných míst je však v maloměstech a odlehlých částech republiky omezený počet, a tedy jim nezbývá, než se ucházet o méně lukrativní pracovní pozice.

Bez větších problémů až k rukám prezidenta

Kontroverzní znění novely zákona hladce proklouzlo Senátem i přes zjevná diskriminační ustanovení. V rozhodné době se totiž nenašel dostatek senátorů, kteří by pro nápravu hlasovali, a tak návrh, aniž by jej horní komora schválila, putoval k rukám prezidenta. Hlava státu návrh podepsala a Lex Ukrajina 7 tak k 11. únoru letošního roku nabyla účinnosti.

Co na to Ústavní soud?

Neschopnost reagovat na aktuální potřebu kapacity ve školách nelze řešit tak, že ohrozíme jedno ze základních lidských práv, a to právo na vzdělání. Není přípustné klást nepřiměřené překážky, jakým nucené přestěhování jistě je, v přístupu k němu. Navíc, úprava zjevně narušuje princip rovnosti. Jediným dělicím kritériem, podle kterého má dítě možnost zápisu na danou školu, je totiž jeho občanství. Dle formulace úpravy jde naštěstí jen o možnost ředitele zvolit takto diskriminační postup. Nezbývá proto jen doufat, že ředitelé škol budou nešťastnou úpravu většinou ignorovat a nebo se zjevným rozporom s ústavními principy bude brzy zabývat Ústavní soud.

Zdroje

Ceskenoviny.cz. *Senát se neshodl na zrušení žádné ze sporných úprav takzvané lex Ukrajina.* Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/senat-se-neshodl-na-zruseni-zadne-ze-spornych-uprav-takzvaneho-lex-ukrajina/2623555>.

Clovekvtisni.cz. *Ukrajinská uprchlická krize: Jak vypadá aktuální situace.* Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ukrajinska-uprchlicka-krize-8589gp>.

Edu.cz. *Aktuální počty ukrajinských uprchlíků na českých školách.* Dostupné z: <https://edu.gov.cz/aktualni-pocty-ukrajinskych-uprchliku-na-ceskych-skolach/>.

Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=246942&fbclid=IwZXhobgNhZWwCMTEAAR-1ZaRw_j2n5Cox6TRzoyP3uKRklUjUtBMBsaF7xCV5o8zt_IY_aYuQolm8_aem_A7oREibC3uJ7RMyl-aYtpg.

Pravo21.cz. *Rusy v Česku nechceme: pozměňovací návrh k Lex Ukrajina 7 schválen.* Dostupné z: <https://pravo21.cz/spolecnost/rusy-v-cesku-nehceme-pozmenovaci-navrh-k-lex-ukrajina-7-schvalen>.

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.

Začlenění ukrajinských dětí do škol - partnerství MŠMT a UNICEF. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=4Rpm_8aWSQI.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů.

Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace.

Nedostatečná kapacita českých škol ohrožuje vzdělání ukrajinských dětí [3]

Fotografie

- [1] Třetí rok války na Ukrajině si žádá legislativní změny. Ukrainian girl, autor: Lewin Bormann, 24. únor 2022, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [2] Dvojitý metr při udělování občanství. Russia + Fascism = Ruscism, autor: Alisdare Hickson, 27. února 2022, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0.
- [3] Nedostatečná kapacita českých škol ohrožuje vzdělání ukrajinských dětí. Boy playing on the loop of one of the two 'peace tanks' painted with flowers in front of the Mother Motherland statue in Kyiv, Ukraine, 20. července 2013, autor: Christiaan Triebert, Flickr, CC BY-NC 2.0. Upraveno: oříznutí.

Hnutí STAČILO! napadlo výsledky krajských voleb. Jak rozhodl ÚS?

Filip Valoušek

Na podzim minulého roku se v České republice konaly krajské a senátní volby, které se jako obvykle neobešly bez volebních stížností. Těch se u správních soudů sešly více než tři desítky. Případ hnutí STAČILO!, které zpochybnilo výsledky voleb v Libereckém kraji, se dokonce dostal až k Ústavnímu soudu.

Zatímco v jedenácti krajích měli představitelé hnutí STAČILO! po posledních krajských volbách důvod k oslavám, v Libereckém kraji utrpěli trpkou porážku. Volební strana zde totiž získala 4,99 % hlasů a k překročení uzavírací klauzule jí tak chyběla podpora pouhých devíti voličů.

Hnutí se proto obrátilo na libereckou pobočku Krajského soudu v Ústí nad Labem. Svým návrhem se domáhalo vyslovení neplatnosti volby kandidátů do krajského zastupitelstva, eventuálně vyslovení neplatnosti voleb jako takových. Návrh se opíral zejména o sedm čestných prohlášení, v nichž voliči dosvědčili možná pochybení okrskových volebních komisí při sčítání hlasů. Tato pochybení pak měla být dle návrhu napravena přepočtením hlasů ve všech volebních okrscích, případně alespoň v těch, ve kterých hnutí obdrželo pět či méně hlasů.

Krajský soud však návrh na vyslovení neplatnosti voleb zamítl. Uvedl, že předložená čestná prohlášení nepředstavovala dostatečně významnou indicii, která by byla sama o sobě schopná vyvrátit presumpci správnosti volebních výsledků. Pouze z jednoho čestného prohlášení vyplývalo možné pochybení o nezapočtení hlasu; zbylá upozorňovala „pouze“ na pochybení při zohledňování preferenčních hlasů, což však na celkový výsledek voleb nemohlo mít žádný vliv.

Co na to Ústavní soud?

Hnutí STAČILO! napadlo usnesení krajského soudu ústavní stížností, a to pro tvrzené porušení zásady rovnosti a zákazu diskriminace, porušení

Lídryně hnutí STAČILO! Kateřina Konečná [1]

volebního práva a svobodné soutěže politických sil, jakož i principu vlády většiny respektující ochranu menšin a práva na soudní ochranu. Nadto stěžovatel poukázal na možné porušení materiálního jádra Ústavy. To ale první senát Ústavního soudu, složený z předsedy Jana Wintra, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jaromíra Jirsy, označil jako „zjevně přehnané tvrzení“.

Ústavní soud v napadeném usnesení nicméně shledal porušení práva na spravedlivý proces. Ačkoliv se Ústavní soud ztotožnil s názorem krajského soudu, že pokud by se prokázala tvrzení uvedená v čestných prohlášeních, neměl by tento fakt dopad na výsledek voleb, krajský soud dle něj pochybil, jestliže se spokojil pouze s tímto závěrem. Čestná

prohlášení totiž neměla prokazovat pouze konkrétní pochybení, nýbrž doložit nesprávný postup volebních komisí při sčítání hlasů. Jinými slovy – pokud bylo prokázáno, že komise skutečně několikrát chybovaly, lze předpokládat, že mohly chybovat i při (ne)započtení vyššího počtu hlasů.

Čestná prohlášení tedy dle Ústavního soudu představovala dostatečně významnou indicii, která byla způsobilá vyvrátit presumpci správnosti vyhlášených výsledků voleb. Tím, že krajský soud nepřezkoumal volební dokumentaci okrsků, jichž se tato indicie týkala, došlo z jeho strany k porušení práva na spravedlivý proces. Ústavní soud proto napadené usnesení zrušil.[1]

Některé argumenty stěžovatele však Ústavní soud důrazně odmítl – kupříkladu námitku, že bylo hnutí STAČILO! krajským soudem záměrně postiženo za historické křivdy. Toto tvrzení označil za „*zcela neopodstatněné a nemístné*“. Byl to dle něj právě stěžovatel, který danou domněnku vykonstruoval, neboť z napadeného rozhodnutí nevyplývalo nic, co by ji podporovalo.

Možné důsledky volebního nálezu

Závěry Ústavního soudu můžeme do jisté míry zobecnit. Lze konstatovat, že volební soud nemá bez dalšího povinnost provádět při rozhodování o volební stížnosti přepočít hlasů. Ten je povinen provést pouze tehdy, existuje-li v daném případě tzv. zvláště významná indicie, která je schopna vyvolat důvodné pochybnosti o správnosti volebních výsledků.[2] Tato indicie přitom nemusí dokládat konkrétní pochybení, které mohlo mít samo o sobě vliv na výsledek voleb, ale postačí, pokud implikuje možné chyby volební komise při sčítání hlasů.

Jako jeden z faktorů, který podporuje závěr o nutnosti přezkoumání volebních výsledků, označil Ústavní soud také nízký počet hlasů, jenž stěžovateli chyběl pro postup do skrutinia. Jestliže je počet hlasů potřebný k překonání volební klauzule nízký, je tím spíše nutné pečlivě zohlednit každou indicii, která vyvolává pochybnosti o volebním výsledku.

Z nálezu rovněž vyplývá, že ochrana pasivního volebního práva navrhovatele, resp. stěžovatele, nesmí být podmíněna jeho přítomností ve volební komisi. Pokud stěžovatel nevyužije svého práva delegovat členy okrskových volebních komisí, komplikuje to

Případ hnutí STAČILO! se dostal až před ÚS [2]

sice jeho možnost efektivně kontrolovat proces hlasování a zjišťování volebních výsledků, tato skutečnost však nemůže mít vliv na míru soudní ochrany jeho práv.

Poznámky

- [1] Nález Ústavního soudu ze dne 11. prosince 2024 sp. zn. I. ÚS 2931/24.
 [2] Ústavní soud v této souvislosti odkazuje na své usnesení ze dne 22. ledna 2019 sp. zn. II. ÚS 4169/18, bod 15.

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2024 sp. zn. I. ÚS 2931/24. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2024/1-2931-24_AN.pdf.
 Kuželová, M. (2024, říjen). Kampaň SPD i pletichy. Soudy přijaly přes 30 stížností na volby. *Novinky.cz*. Získáno z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-kampan-sp-d-i-pletichy-soudy-prijaly-pres-30-stiznosti-na-volby-40491820>.
 Ústavní soud. (2024). *Ústavní soud vyhověl volební straně STAČILO!, která zpochybňovala výsledky voleb v Libereckém kraji. Případ se tak vrací k volebnímu soudu*. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-vyhovel-volebni-strane-stacilo-ktery-zpochybnovala-vysledky-voleb-v-libereckem-kraji-pripad-se-tak-vraci-k-volebnimu-soudu>.
 Volby.cz. (2024). *Volby do zastupitelstev krajů konané 20. 9. – 21. 9. 2024*. Dostupné z: <https://www.volby.cz/app/kz2024/cs/statistics>.

Fotografie

- [1] Lídryně hnutí STAČILO! Kateřina Konečná. MEP Kateřina Konečná, autor: The Left, 5. říjen 2022, zdroj: Flickr, CC BY-NC-SA 2.0.
 [2] Případ hnutí STAČILO! se dostal až před ÚS. Ústavní soud České republiky, autor: Millenium187, 17. červenec 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

Kde končí svoboda projevu?

Gabriela Tomečková

Ústavní soud se vyjádřil ke svobodě projevu ve spojitosti s vydáváním magazínu *Legalizace*, který měl údajně propagovat zneužívání THC. ÚS se překvapivě vydavatelky zastal.

V ústavní stížnosti se stěžovatelka, jako šéfredaktorka magazínu *Legalizace*, domáhala zrušení rozhodnutí, které ji shledávaly vinnou ze spáchání přečinu šíření toxikomanie. Magazín měl podněcovat ke zneužívání návykových látek jako konopí, THC a k jejich propagaci.

Stěžovatelka byla proto odsouzena okresním soudem k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců s podmíněným odkladem na dva a půl roku. Poté odvolací soud změnil rozsudek na peněžitý trest v celkové výměře 100 000 Kč. Stěžovatelčino dovolání Nejvyšší soud odmítl. ÚS vyhověl ústavní stížnosti a zrušil napadené usnesení Nejvyššího soudu a rozsudek Krajského soudu v Ostravě.

Hranice svobody projevu

ÚS v nálezu zdůraznil význam svobody projevu v demokratické společnosti, nicméně hned vzápětí potvrdil, že svoboda projevu není absolutní. Celou argumentaci ÚS se táhne jako červená nit myšlenka společenské debaty, která je k užívání návykových látek a jejich právní úpravy, velmi přínosná.

Taktéž ÚS zmiňuje veřejný zájem, v jehož prospěch by se měla debata kolem THC kultivovat. ÚS se domnívá, že bez svobodné diskuze – a to i o otázkách kontroverzních, jako je právě užívání návykových látek – nemůže demokracie efektivně fungovat. Jak uvedl ESLP v rozsudku *Handyside* proti Spojenému království, svoboda projevu je dokonce jedním ze základů a jednou ze základních podmínek rozvoje demokratické společnosti.[1]

Článek 17 Listiny má chránit i kontroverzní projevy a sdělení. Promítá se zde obecně zásada presumpce nevin, z níž vyplývá, že v případě pochybností o vině je třeba rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Zasazeno do kontextu tohoto nálezu, se v hra-

Kde končí svoboda projevu? (ilustrační foto) [1]

ničních případech upřednostní ochrana svobody projevu i za cenu ponechání některých potenciálně škodlivých projevů bez trestu.

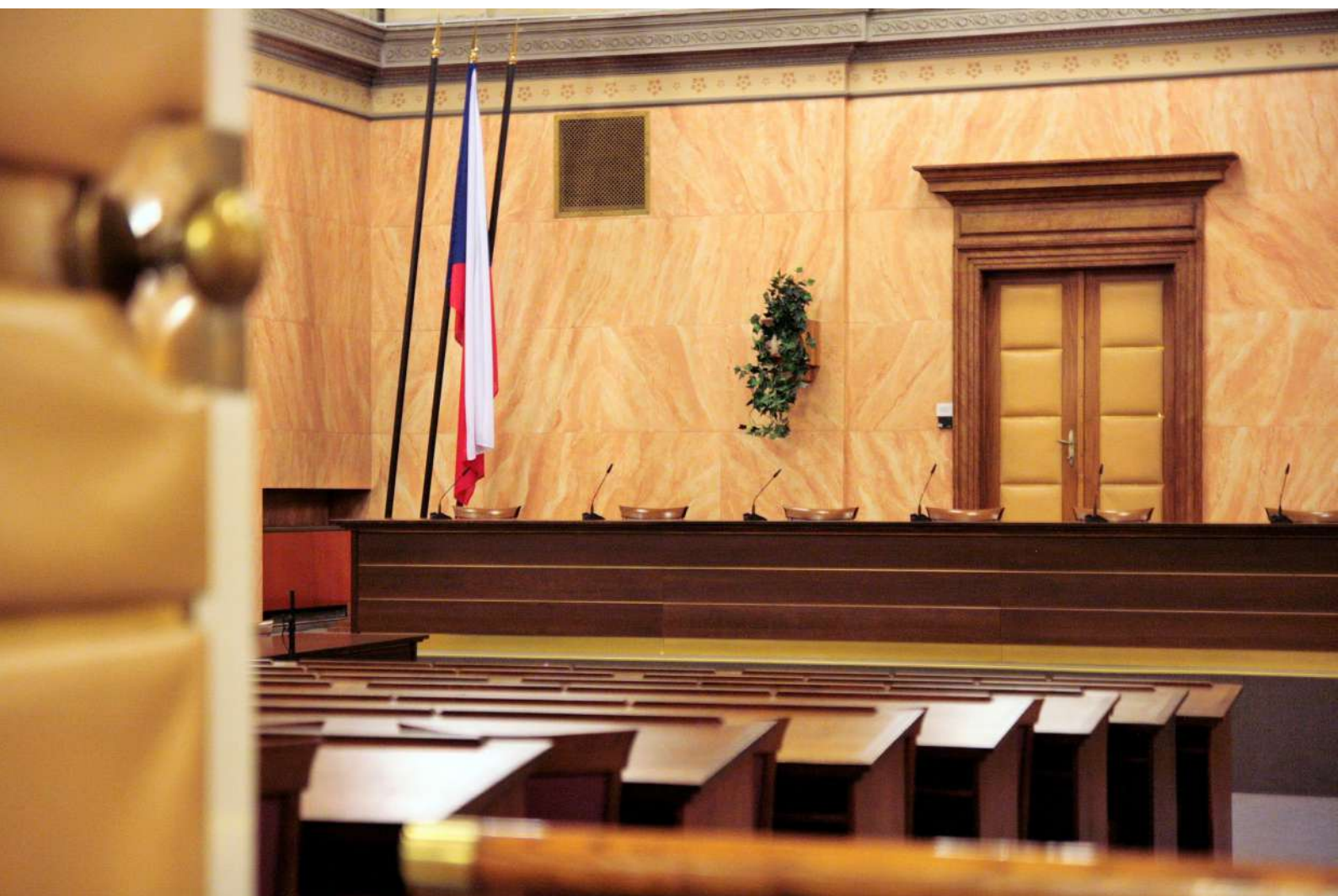
Z nálezu vyplývá že v trestním řízení bylo zjištěno, že objektivně vydávání magazínu trestné nebylo. Orgány činné v trestním řízení připouštěly, že většina článků se snaží působit nestranně. Není tedy možné stěžovatelku soudit za vydávání magazínu, ale pouze za část, která naplnila skutkovou podstatu trestného činu toxikomanie, taktéž nelze dělit závadné a nezávadné články a posuzovat jen některé.

Zde ÚS přišel k závěru, že soudy porušily svobodu projevu a právo rozšiřovat informace zaručené v čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny, protože v rozsudcích ponechaly články, které nespádají pod skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie v § 287 trestního zákoníku.

Test proporcionality

Jak bylo uvedeno výše, ochrana svobody projevu nemá být absolutní, přímo Listina předpokládá její omezení. Jakýkoli zásah do tohoto základního práva musí obstát v testu proporcionality – vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti.

ÚS v tomto případě uvedl, že zásah do svobody projevu tímto testem neprojde. Uvedené články se totiž konopí věnují v širším rámci, nikoli pouze ve vztahu k jeho psychoaktivním účinkům, a současně nevznívají vždy pozitivně. Například v článku „Běhání v rauši“ autor magazínu zmiňuje řadu negativních

aspektů užívání konopí při sportu. ÚS také připomíná, že nelze trestat jakoukoli pozitivní zmínku o návykových látkách – takový postup by měl naopak negativní dopad na veřejnou diskuzi, do níž neodmyslitelně patří i drogová problematika.

K ústavní stížnosti stěžovatel připojil návrh na zrušení § 287 trestního zákoníku, který stanovuje skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie. ÚS tento návrh odmítl jako zjevně neopodstatněný. Stěžovatelka svůj záměr odůvodňovala odkazem na způsob, jakým je toto ustanovení uplatňováno v praxi, což však není důvod pro jeho zrušení. Mimo to ÚS neposuzuje hranice kriminalizace určitých typů jednání, a proto nebude hodnotit ani rozhodnutí zákonodárce.[2]

Poznámky

[1] Viz <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%7D>

ÚS se zabýval otázkou trestního řádu (ilustrační foto) [2]

[2] Viz https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/1-1933-24_n%C3%A1lez_AN.pdf.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 27.11.2024, sp. zn. I. ÚS 1933/24 Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/1-1933-24_n%C3%A1lez_AN.pdf

ESLP ze dne 7.12. 1976 Handyside proti Spojenému království Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%7D>

Fotografie

[1] Kde končí svoboda projevu? (ilustrační foto). Photo 986576, autor: photo/986576, autor: Christa Lind, 2. prosince 2024, zdroj: PH, CCo 1.0.

[2] ÚS se zabýval otázkou trestního řádu. Ústavní soud, Brno Joštova 4406 sněmovna, autor: Martin Strachoň, 20. února 2015, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 4.0

Aktuality české sekce

Jakub Dubják

Student coby zákazník soukromé vysoké školy?

Ústavní soud (ÚS) ve svém nedávném nálezu [1] řešil otázku, zdali lze smlouvu mezi soukromou vysokou školou a studentem považovat za spotřebitelskou smlouvu. Jednalo se o první případ, ve kterém toto řešil. ÚS nakonec shledal, že tento vztah skutečně na spotřebitelské soukromoprávní smlouvě založený byl, resp. je. Jeho závěr tak byl odlišný od předcházejícího rozhodnutí Nejvyššího soudu (NS). NS zde podle ÚS až příliš akcentoval podnikatelskou činnost soukromých vysokých škol coby „poskytování vzdělávání jako plnění veřejného zájmu“.

NS v rámci svých úvah vyloučil, že by bylo možné soukromé vysoké školy považovat za tradiční podnikatele; zejména s ohledem na to, že i ony jsou součástí veřejného vzdělávacího systému a právo na vzdělání je majoritně chápáno jako jedno z tzv. sociálních práv. Způsob financování dle NS nijak neovlivňuje povahu samotné služby, kterou je vzdělávání. Soukromé vysoké školy navíc dle NS v tomto směru vykonávají státní moc a vystupují vůči nim v pozici správního orgánu (tj. úřadu).

Charakter vzdělávání je dle NS stejný jak v případě veřejných, tak soukromých vysokých škol. Vysokoškolské vzdělání má veřejnoprávní charakter a podléhá striktní veřejnoprávní regulaci. Poplatky zde spojené se studiem dle NS nejsou „přímým protiplněním za poskytnutou službu, ale představují podíl studenta na nákladech na vzdělání“. Bez takových poplatků by nebylo možné zabezpečovat fungování soukromé vysoké školy, což byl jeden z důvodů vedoucích k závěru NS, že již uhrazené poplatky za studium nelze vymáhat zpět.

Platy soudců – opět protiústavní?

Problematika platů soudců není nic nového. ÚS je již řešil například ve věci Pl. ÚS 16/11, ve kterém poukázal na paradox spočívající v tom, že zákonodárce argumentoval „nutností úspor veřejných financí“ a na druhé straně docházelo ke „zvýšováním platů ve

Večerní budova Ústavního soudu [1]

veřejné správě, resp. jejich nesnižováním“. I dnes jsou soudcovské platy diskutovanou otázkou, a to nejen v rámci odborných diskusí o nálezech ÚS. V nastolené otázce padlo i prozatím druhé prezidentské veto Petra Pavla.

Předseda NS se jménem justičního grémia [2] obrátil na prezidenta, s tím, že novela o zvyšování platů veřejných činitelů je protiústavní. Uvedl, že „situace je stejná, jako byla v loňském roce“, přičemž zde odkázal na závěry ÚS z loňského května. Ten tehdy vydal v otázce soudcovských platů celkem tři nálezy, ve kterých se věnoval platovým restrikcím v letech 2021 (Pl. ÚS 4/24), 2022 (Pl. ÚS 15/22) a 2024 (Pl. ÚS 5/24). Např. ve věci Pl. ÚS 4/23 zde ÚS vyjádřil své „politování nad postojem zákonodárce, který s platy soudců nezachází jako se zásadně neměnitelnou veličinou, ale spíše jako ad hoc politickým nástrojem“. Vyjádřil i svůj předpoklad, že pokud by novela byla přijata ve stávajícím stavu, pravděpodobně by následovala ústavní stížnost ze strany soudců.

Soudcovské platy jsou jedním z aspektů dělby státní moci [2]

Před justičním grémiem se na prezidenta obrátila již v lednu Soudcovská unie (unie). Ta ve svém vyjádření [3] pracovala se závěry ÚS v nálezu Pl. ÚS 5/24. Novelou navrhovaná platová základna odpovídající té, kterou již ÚS shledal neústavní, je dle unie již čtvrtou platovou restrikcí za posledních pět let. Unie dále poukázala na nedostatečné odůvodnění přijímaných změn (i absenci komplexní ekonomické analýzy) a rovněž na možnou účelnost daných změn. Unie celkově shrnula, že „navrhovaná právní úprava je shodná s tou, která byla zrušena pro svoji neústavnost“. Prezident nakonec novelu vetoval, přičemž k ní uvedl, že je pouhým přechodným řešením a platy veřejných činitelů by měly být upravovány automaticky v závislosti na výkonnosti ekonomiky státu. Prezidentské veto však Poslanecká sněmovna nakonec přehlasovala a kontroverzní novela je nakonec platná a účinná.

Poslanecká sněmovna a Senát schválili zřízení dětského ombudsmana a vznik českého NHRI

Dne 22. ledna 2025 Poslanecká sněmovna ve třetím čtení schválila novelu zákona o veřejném ochránci práv, která má ČR konečně přinést instituci dětského ombudsmana (DO) spolu s národní lidskoprávní institucí (NHRI). ČR tak konečně vyhoví Výboru pro práva dětí OSN a učiní další krok vpřed na poli práv dětí. DO bude působit samostatně vedle stávajícího veřejného ochránce práv (ombudsmana). Vládní návrh následovně schválil i Senát hlasy 49 ze 70 přítomných senátorů. Doufejme, že českému DO a NHRI tak už nic nebude stát v cestě.

Pro možnou inspiraci, jak takový DO může plnit svoji roli, se lze podívat na norského DO [4], který vznikl jako první.[5] Mezi jeho klíčové úkoly patří: i) zajistit vyslyšení názorů dětí a dodržování jejich práv, ii) zajistit, že veřejné autority jednají v souladu s Úmluvou o právech dítěte. Norský DO tak například sleduje vývoj v legislativě a rozhodovací praxi. Činí tak zejména s cílem předejít případnému nebezpečí pro děti, přičemž tyto snahy ještě doplňuje vhodnými doporučeními v zájmu dětí. Bohužel však nemá oprávnění rušit případná nezákonná rozhodnutí. Blíže jste se k celé otázce již mohli dočíst v minulém čísle Bulletinu (viz Bulletin leden-únor 2025, str. 3 a násl.).

Noc práva opět také v Brně

Ve středu 5. a čtvrtek 6. března proběhl festival Noc Práva. Při této příležitosti bylo veřejnosti v Brně, Olomouci, Ostravě, Frýdku-Místku, Novém Jičíně a Plzni zpřístupněno celkem 17 justičních a dalších právních institucí. Ono datum 6. března bylo před několika lety symbolicky zvoleno, jelikož připomíná den vyhlášení Československé ústavy v roce 1920. Program těchto nocí je plný různých přednášek, workshopů, ale také například filmových promítání. Jedná se o událost, která přibližuje právo laikům.

Autor aktualit se měl možnost zúčastnit alespoň přednášky Adama Hermy věnované psaní srozumitelných úředních textů, která se konala v budově Právnické fakulty Masarykovy univerzity. V rámci přednášky tak bylo představeno, proč je vhodné věnovat této problematice pozornost, a to nejen kvůli šetření času úředníků a nervů samotných občanů. [6] Dále např. na Nejvyšším správním soudě proběhla panelová diskuze na téma „Soudní ochrana klimatu z různých úhlů pohledu“ a simulované soudní řízení, které tak spolu s kvízem poskytlo i možnost pro aktivní účast hostů.

Poznámky

- [1] Nález Ústavního soudu ze dne 5. února 2025, sp. zn. IV. ÚS 2093/24.
- [2] Justiční grémium je platformou, která se skládá z představitelů vrcholných soudů a státních zastupitelství.
- [3] Vyjádření Soudcovské unie je dostupné zde: <https://www.soudci.cz/WebContent/Ostatni/Dopis%20prezidenta%20SU%20%20%2027.1.%202025%20adresovan%C3%BD%20sen%C3%A1tor%C3%A1m%20a%20sen%C3%A1tor%C5%A-Fm.pdf>.
- [4] Oficiální stránky norského dětského ombudsmana, a to i v angličtině, jsou dostupné zde: <https://www.barneombudet.no/english>.

- [5] Obecně se tradice ombudsmanských institucí a jejich vznik váže ke Skandinávii.
- [6] Bližší informace k a samotnou praktickou příručku přímo vydanou k tomuto tématu lze nalézt zde: <https://www.ochrance.cz/srozumitelne/>.

Zdroje

- Barneombudet. (2025). *About the Ombudsperson for Children*. Dostupné z: <https://www.barneombudet.no/english>.
- ČTK. (2025, únor). Úprava soudcovských platů je protiústavní a retroaktivní, napsal Angyalossy za justici prezidentovi. *Česká justice*. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2025/02/uprava-soudcovskych-platu-je-protiustavni-a-retroaktivni-napsal-angyalossy-za-justici-prezidentovi/>.
- ČTK. (2025, únor). Justiční grémium napsalo Pavlovi, že novela o platech je protiústavní [tisková zpráva]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/pro-verejnost-a-media/tiskove-zpravy/detail/justicni-gremium-napsalo-pavlovi-ze-novela-o-platech-je-protiustavni>.
- ČTK. (2025, leden) Sněmovna schválila zřízení dětského ombudsmana i lepší ochranu obětí domácího násilí. *Česká justice*. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2025/01/snemovna-schvalila-zrizeni-detskeho-ombudsmana-i-lepsi-ochranu-obeti-domaciho-nasilii/>.
- ČTK. (2025, únor) Prezident vetoval spornou novelu růstu platů vrcholných politiků či soudců. *Advokátní deník*. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2025/02/17/prezident-pavel-vetoval-spornou-novelu-rustu-platu-vrcholnych-politiku-ci-soudcu/>.
- ČTK. (2025, únor) Senát schválil zřízení pozice dětského ombudsmana. *Česká justice*. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2025/02/senat-schvalil-zrizeni-pozice-detskeho-ombudsmana/#:~:text=K%20lep%C5%A1%C3%ADmu%20dodr%C5%BEov%C3%A1n%C3%AD%20opr%C3%A1v%20d%C4%9Bt%C3%AD%20oby%20m%C4%9B1%20p%C5%99isp%C4%9Bt,ze%2070%20p%C5%99%C3%ADtomn%C3%BDch%20%C4%8Dlen%C5%AF.%20Proti%20ohlasovadlo%20osm%20sen%C3%A1tor%C5%AF..>
- ČTK. (2025, březen) Sporná novela bude platit, PS přehlasovala prezidentovo veto. *Česká justice*. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2025/03/05/sporna-platova-novela-bude-platit-snemovna-prehlasovala-prezidentovo-veto/>.
- Lojtková, J. (2008, [měsíc neuveden]). Vývoj a význam institut dětského ombudsmana. Sborník byl prezentován na COFOLA 2008. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/Conference_proceedings.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 5. února 2025, sp. zn. IV. ÚS 2093/24. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2025/4-2093-24_AN.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. srpna 2011, sp. zn. Pl. ÚS 16/11. dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Aktualne_prilohy/2011_08_09b.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2024, sp. zn. Pl. ÚS 15/22. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/Pl-15-22_AN_vc._disentu_2ii.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2024, sp. zn. Pl. ÚS 4/23. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/pl-4-23_AN_1.pdf.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2024, sp. zn. Pl. ÚS 5/24. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2024/pl-5-24_AN_vc._disentu_3.pdf.

Nejvyšší správní soud. (21. února 2025). Chcete poznat významnou soudní instituci – Nejvyšší správní soud – opravdu důkladně? Pokud ano, určitě přijďte na Noc práva [tisková zpráva]. Dostupné z: <https://www.nssoud.cz/aktualne/tiskove-zpravy/detail/chcete-poznat-vyznamnou-soudni-instituci-nejvyssi-spravni-soud-opravdu-dukladne-pokud-ano-urcite-prijdte-na-noc-prava#:~:text=Noc%20opr%C3%A1va%20na%20NSS%20umo%C5%BEen%C3%AD%20aktivn%C3%AD%20%C3%BA%C4%8Dast%20p%C5%99%C3%ADchoz%C3%ADch,argumenty%20p%C5%99ed%20sen%C3%A1tem%20slo%C5%BEen%C3%BDm%20ze%20soudc%C5%AF%20tohoto%20sodu..>

Paseková, E. (2025, leden). Soudcovská unie vyzvala prezidenta, aby vetoval novelu platového zákona. *Česká justice*. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2025/01/soudcovska-unie-vyzvala-prezidenta-aby-vetoval-novelu-platoveho-zakona/>.

Redakce Advokátního deníku. (2025, březen). Během Noci práva se lidem otevře 17 soudních budov a právních institucí. *Advokátní deník*. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2025/02/26/behem-letosni-noci-prava-se-lidem-otevre-17-soudnich-budov-a-pravnich-instituci/>.

Soudcovská unie České republiky. (27. ledna 2025). Soudcovská unie ČR vyzývá prezidenta republiky, aby vetoval novelu platového zákona, protože novela je v hrubém rozporu s nálezy Ústavního soudu z loňského května [tisková zpráva]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/2031>.

Ústavní soud. (12. února 2025). Smlouva o studiu na soukromé vysoké škole je spotřebitelské povahy [tisková zpráva]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/smlouva-o-studiu-na-soukromem-vysoke-skole-je-spotrebitelske-povahy>.

Ústavní soud. (28. května 2024). Soudcovské platy 2021, 2022 a 2024 po čase opět na stole Ústavního soudu: třikrát stejně, ale pokaždé trochu jinak [tisková zpráva]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/soudcovske-platy-2021-2022-a-2024-po-case-opet-na-stole-ustavniho-soudu-trikrat-stejne-ale-pokazde-trochu-jinak>.

Fotografie

- [1] Večerní budova Ústavního soudu. Ústavní soud focený večer, autor: Jakub Dubják.
- [2] Soudcovské platy jsou jedním z aspektů dělby státní moci. Justice-OldSupremeCourtBuilding-Singapore-20071013, autor: Kok Leng Yeo, 13. říjen 2007, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních článků o lidských právech

Jakub Dubják

Vnitrostátní právo

Dvořák, M. Intertemporální aplikace peněžní pomoci podle zákona o obětech trestných činů ve světle aktuální judikatury. *Bulletin advokacie* 3/2025.

Šafář, J. Odpovědnost za legislativní (ne)činnost v Českém právním prostředí. *Právní rozhledy* 4/2025.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Jambor, P. Povinná mlčenlivost duchovních. Trestněprávní dopady smlouvy mezi ČR a Svatým stolicem o některých právních otázkách. *trestněprávní revue* 6/2024.

Prokop, M. Omezující opatření Evropské unie proti korupci. *Jurisprudence* 1/2025.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Bronet, J. & Borge, R. A Generational Approach to the Crisis Parties: Commons Origins and Common Features. *Acta Politologica* 2/2024.

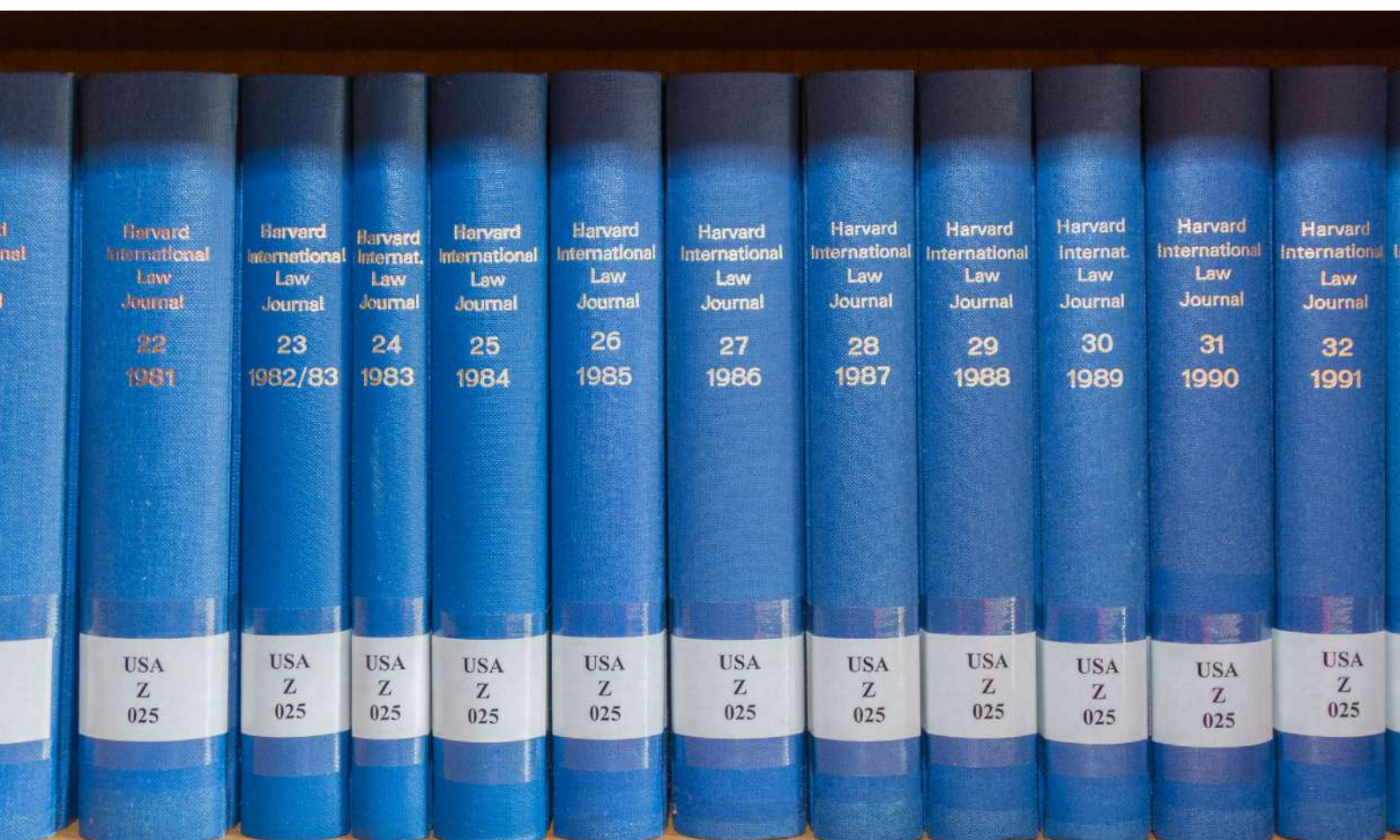
Dubec, R., Licková, M. & Nezvalová, E. Koncept hnutí odporu jako nástroj navýšení odolnosti státu. *Vojenské rozhledy* 4/2024.

Medero, G. S. & Villaplana, F. R. A Technocratic Way? Elite-led Democratic Innovations Within Conservative Parties. *Acta Politologica* 2/2024.

Fotografie

[1] Ilustrační fotografie. Bound volumes of the Harvard International Law Journal, autor: J.-H. Janßen, 7. březen 2019, zdroj: Wikimedia Commons, CCo 1.0, upraveno: oříznuto.

Ilustrační fotografie [1]

Redakce Bulletinu

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

Mgr. Nikola Burdová

Nikola vystudovala Právnickou fakultu na Karlově univerzitě v Praze. Vedle lidských práv se zajímá o mezinárodní humanitární právo nebo také o právo trestní. V minulosti se věnovala například dobrovolnictví pro Amnesty International a zúčastnila se stáže v neziskové organizaci zaměřující se na uprchlické a azylové právo. Momentálně pracuje v advokátní kanceláři.

Asistentka vedoucí sekce:

Klára Popelková

Klára je studentkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a během studia ji nejvíce oslovilo mezinárodní trestní právo, kterému by se chtěla věnovat i nadále. Absolvovala zahraniční studijní pobyt ve Slovinsku se zaměřením na srovnávací ústavní a mezinárodní právo. Ve volném čase byste ji nejčastěji potkali při sportu, na horách nebo při cestování s batohem na zádech.

Stážisté:

Šimon Komár: Šimon je studentem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Během studia ho zaujalo zejména mezinárodní právo veřejné a témata s lidskoprávní problematikou, těmto odvětvím práva by se proto rád věnoval i v budoucnu. Absolvoval stáž na civilním úseku Krajského soudu v Brně. Volný čas tráví rád s přáteli a rodinou. Má rád outdoorové sporty, hory, přírodu a hudbu.

Barbora Bulánková: Barbora je studentkou oboru Právo a právní věda na Právnické fakultě Masarykovy univerzity a zároveň studuje i Klasickou archeologii a klasický řecký jazyk a literaturu ve studiu sdružených oborů na Filozofické fakultě MUNI. Zájem má především o lidská práva a právo trestní. Ve volném čase se věnuje svému koutrování a krevetkám, které nechová na jídlo. Bez dobré hudby a šálku kávy nedá ani ránu.

Tereza Hladíková: Tereza je studentkou Bezpečnostních a strategických studií a Politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Nejvíce se ve svém oboru zajímá o lidská práva v regionech Afriky, Blízkého východu a Balkánu. Ve svém volném čase dobrovolničí pro humanitární organizaci Koridor UA, cestuje nebo sportuje.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Tomáš Opat

Tomáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kde se věnoval především mezinárodnímu právu a lidským právům. Po škole nastoupil na stáž v NATO, kde působil v sekci politického plánování kanceláře generálního tajemníka. V současné době pracuje jako parlamentní asistent v Evropském parlamentu, kde se věnuje především otázkám týkajícím se výborů pro zahraniční vztahy a dezinformace a pro kulturu a vzdělávání.

Mgr. Natálie Dřínovská

Natálie vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a nyní studuje evropské právo na Univerzitě v Leidenu. V minulosti působila jako stážistka a/nebo asistentka na Nejvyšším správním soudu a Ústavním soudu. Zajímá se především o právo EU, jeho vztah s národními (ústavními) právními systémy a o mechanismus předběžných otázek a Soudní dvůr EU.

Stážisté:

Bc. Caroline Bindačová: Caroline je absolventkou oboru Evropská studia na Masarykově univerzitě a zároveň v Brně studuje také Právo a právní vědu. Dále je studentkou magisterského oboru Migrační studia v Barceloně. Zaměřuje se hlavně na nucenou migraci a na lidská práva migrantů.

Nga Thi Nguyen: Hani studuje obor Právo a právní věda na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Vedle studia spoluorganizuje soutěž pod názvem Olympiáda lidských práv a dobrovolničí v Asociaci debatních klubů. Z lidských práv ji nejvíce zajímají svoboda projevu a práva dětí.

Martin Plášek: Martin je studentem druhého ročníku Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Zajímá ho především otázka svobody projevu, které se věnoval také v rámci své stáže na Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky. Ve volném čase si rád pročistí hlavu sportem, zajímavou knihou nebo šálkem dobré kávy.

LL.B Alexandra Eštoková: Alexandra je absolventkou bakalářského programu evropského práva na Maastricht University. Absolvovala stáž v Transparency International Slovensko a momentálně pracuje jako paralegal v advokátní kanceláři. Zajímá se o globální spravedlnost, rodovou rovnost a práva menšin.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Michaela Stenzelová

Michaela vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a současně Mezinárodní vztahy a Evropská studia. Zajímá se o mezinárodní politiku, lidská práva a problematiku aplikace mezinárodního práva v kyberprostoru. Absolvovala stáže na Velvyslanectví ČR v Římě a Stálé misi ČR při OSN v New Yorku. Po dokončení studií působila jako OSN Dobrovolnice při Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v Sarajevu.

Mgr. Radek Tesař

Radek vystudoval Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Záhy po dokončení studia nastoupil jako stážista na Ústavní soud do týmu profesora Wintra. V současnosti již jako asistent působí v týmu místopředsdkyně Ústavního soudu profesorky Ronovské. Zajímavé se o problematiku civilního práva procesního, a to zejména o insol-

venční právo. Téměř tři roky pracoval v kanceláři insolvenčních správců, odkud se přesunul na praxi na insolvenční úsek ke Krajskému soudu v Brně.

Stážisté:

Anna Kateřina Ondráčková: Anna studuje čtvrtým rokem na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Při studiu absolvovala stáž na Ministerstvu zahraničních věcí a pražském obvodním soudě. Pracuje v advokátní kanceláři zaměřené na finanční regulaci.

Nelly Vondrová: Nelly je studentkou prvního ročníku magisterského oboru Economic Law na Sciences Po. Zaměřuje se na obchodní, lidská a environmentální právo a jejich propojení v oblasti spravedlnosti s politikou a globálními výzvami.

Mgr. Barbora Šváblová: Barbora tento rok dokončila magisterský program Bezpečnostní studia na Univerzitě Karlově. Do budoucna by se nejraději zaměřila na problematiku radikalizace, násilného extremismu a P/CVE politik.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, u Evropského soudu pro lidská práva a u veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako kancléřka a asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se [zde](#).

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Mgr. Jiří Novák

Jiří úspěšně dokončil magisterské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Pracuje jako asistent dvou soudců Ústavního soudu. současně působí jako právní poradce v Bílém kruhu bezpečí. Věnuje se především prolínání trestního a ústavního práva v České republice se zaměřením na práva obětí trestné činnosti.

Stážisté:

Jakub Dubják: Jakub je studentem oboru Právo a právní věda společně s oborem Mezinárodněprávní obchodní studia na Masarykově univerzitě v Brně. Zájem má především o sféru veřejného práva. Rád se věnuje rekreačním sportům, vaření a je milovníkem čaje.

Aneta Cermanová: Aneta studuje obor Právo a právní věda na Masarykově univerzitě. Zajímá se o lidská práva a ústavní právo. Současně pracuje v politickém marketingu a pomáhá na katedře právní teorie. Volný čas věnuje sportu a cestám do světa.

Gabriela Tomečková: Gabriela studuje Právnickou fakultu Masarykovy univerzity. Právě dochází na stáž na Ústavní soud pod prof. Wintrem. Ve svém volném čase píše o společenských problémech, běhá a chodí do hor. Vede tábory pro vysokoškoláky.

Filip Valoušek: Filip studuje právo na Masarykově univerzitě. Zajímá se především o právní teorii a sociologii. Působí jako pomocná vědecká síla na katedře právní teorie a jako praktikant v advokacii. Ve volném čase rád sportuje.

Editace a sazba Bulletinu

Bc. Alžběta Dvořáková

Alžběta vystudovala Bezpečnostní a strategická studia a Mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně. V minulosti absolvovala stáž na Stálé misi ČR při OSN v New Yorku, kde se věnovala mezinárodní bezpečnosti a odzbrojení. Je také úspěšnou absolventkou OBSE Scholarship for Peace and Security, který se zaměřoval na kontrolu zbrojení v kontextu konfliktů. Zajímá se o Pákistán a Afghánistán, odzbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení.

Jakub Dubják: Jakub je stážistou v české sekci. Kromě toho je i spolupracovníkem Centra pro lidská práva a demokracii a má na starosti sazbu Bulletinu lidských práv a Czech Human Rights Review.

www.centrumlidskaprava.cz